

OTDK-dolgozat

2025

DEBRECENI EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

MEGÉLHETÉSI KÖLTSÉGEK MAGYARORSZÁGON

'A GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÁRNYÉKÁBAN'

COSTS OF LIVING OF HUNGARY

'IN SHADOW OF THE ECONOMY GROWTH'

Pala Martin

Konzulens: Tarnóczy Tamás Bence

Kézirat lezárásának dátuma: 2024. 10. 31.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	1
1. Témafelvetés	3
2. Szakirodalmi áttekintés	5
2.1. Globális hatások	5
2.2. Európai hatások	8
2.3. Magyarországi hatások	11
3. Anyag és módszer.....	15
3.1. Bevételi oldal.....	15
3.2. Kiadási oldal	16
3.3. Fogyasztói kosár összetétele a két szélső jövedelmi ötödben	17
3.4. Infláció fogalma és publikálásának rendszeressége	18
3.5. Vásárlóerő jelentése.....	19
3.6. Zsíroskenyér Index eredete és célja.....	19
4. Eredmények és azok értékelése.....	21
4.1. Keresetek	21
4.2. Fogyasztás-megoszlás	22
4.3. Infláció alakulása	27
4.4. Vásárlóerőparitás	31
4.5. A Zsíroskenyér Index célja és alapja	36
5. Következtetések és javaslatok	38
5.1. Sávós jövedelmi adóztatás.....	38
5.2. Általános forgalmi adó csökkentés indokolt esetekben.....	38
5.3. Hazai vállalkozások versenyképességének növelése	38
ÖSSZEFOGLALÁS.....	40
SZAKIRODALMI JEGYZÉK.....	43
MELLÉKLETEK.....	I

BEVEZETÉS

Napjaink egyik kiemelt gazdasági témái között szerepel az infláció kérdése, illetve annak kezelése a gazdaságpolitikai szintén, melyről a szakértők véleménye és megoldási javaslata egyénenként eltérő. Egy tényező azonban biztos, mégpedig, hogy ez a jelenség mind Magyarországon, mind a határon kívül élő állampolgárok életére kihatással van. Maga a kifejezés – mint infláció – az általános ütemének növekedését rejti magában. Az előbb említettekkel szemben azonban ez a kívülről formáló „láthatatlan erő” mindenki életére kihatással van. Megjelenik a heti szintű nagy bevásárlásoknál, vagy akár egy hiánycikk beszerzése során, amikor belépünk egy boltba / supermarketbe, és megdöbbenve tapasztaljuk, hogy egyes termékeket és szolgáltatásokat milyen áron kínálnak értékesítésre. Ezek azonban csak következmények, melyek eredete külső és belső tényezőkre vezethető vissza. Kutatásomban arra kívánok rávilágítani, hogy az infláció fokozatosan felemészti fizetőeszközünk valódi értékét, vagyis a tényleges vásárlóerejét. Ez azt jelenti, hogy míg nominálisan ugyanakkora összeg van a kezünkben, egyre kevesebb terméket és szolgáltatást tudunk rajta vásárolni. Ily módon az infláció következtében jövedelmünk vásárlóereje jelentősen csökkenhet.

A bruttó átlagkereset, amelyet sok esetben a gazdasági teljesítmény mutatójaként említenek, valójában nem ad teljes képet. Az átlagérték gyakran magába foglalja a kiugróan magas jövedelmeket is, így az nem tükrözi a társadalom valódi helyzetét. A nettó mediánjövedelem sokkal pontosabb képet ad, mivel a sorbarendezt középso jövedelmet veszi alapul, így kevésbé torzul a szélsőségesen magas vagy alacsony keresetek hatására. Ez különösen fontos, mert az átlagkereset emelkedése nem jelent automatikusan életszínvonal-növekedést a társadalom széles rétegei számára.

A szegényebb rétegek számára az infláció különösen megterhelő, mivel a jövedelmük nagyobb részét az alapvető szükségleteik kielégítésére költik, mint például élelmiszerre, lakhatásra és energiára. Ahogy ezen termékek árai emelkednek, egyre kevesebb marad más szükségleteik fedezésére. Az infláció tehát sokkal erőteljesebben érinti a szegényebb háztartásokat, mint a gazdagabbakat, akik jövedelmük kisebb részét fordítják ezen alapvető termékekre.

Tovább súlyosbítja a helyzetet a jövedelmi egyenlőtlenségek növekedése. Az elmúlt években jelentősen kinyílt az olló a legfelső és az alsó jövedelmi ötöd között. A felső rétegek jövedelme folyamatosan növekszik, miközben az alsóbb rétegek jövedelme lassabban

emelkedik. Ez a társadalmi egyenlőtlenségek fokozódásához vezet, és erősíti a gazdasági polarizációt, amely a társadalom különböző rétegei közötti feszültséget is növeli.

Ennek a reálérték romlásnak egy gyakorlati példája lehet az ételárak drasztikus emelkedése. Vegyük például a burgonyát, amely egykor a szegények étele volt, olcsón beszerezhető alapélelmiszer. Mára azonban még ennek az egyszerű terméknek is jelentősen megugrott az ára, így már nem csupán az alapszükségleteken felüli, hanem az alapvető élelmiszerek is nehezebben elérhetők a szegényebb rétegek számára. Ez jól mutatja, hogyan csökken a pénz reálértéke, és miként válik egyre nehezebbé a mindennapi élet az infláció miatt.

1. Témafelvétel

Célkitűzéseim 4 konkrét kutatási kérdés megválaszolására irányulnak, melyek a következők:

1. Hogyan változtak a keresetek Magyarországon?
2. Hogyan alakult a fogyasztásszerkezet a társadalom egyes rétegeiben?
3. Milyen hatása volt az inflációnak az egyes termékcsoportokra?
4. Mennyi egység fogyasztási cikket lehet vásárolni a bruttó átlag-, illetve a nettó mediánbéreket alapul véve?

Az első kérdés középpontjában a keresetek változása áll Magyarországon a „gazdasági konjunktúra hajnalától” egészen napjainkig, különös tekintettel a bruttó átlag- és mediánbér, illetve a nettó átlag és mediánjövedelmeket szem előtt tartva. A célom, hogy feltárjam milyen módon hatottak az elmúlt évek gazdasági kihívásai a bérek emelkedésére, és az infláció ráhatása által a reálértékükre. Arra számítok, hogy az átlagbérek növekedése ellenére a mediánkeresetek kevésbé tudták a lépést tartani az árak növekedésével, így a reálbérek stagnálása vagy csökkenése tapasztalható – amit a bruttó bérek magasabb bázisértékei jobban érzékeltetnek.

A következő kutatási kérdés a lakosság fogyasztási szerkezetének a megoszlását érinti, különös tekintettel a jövedelmi egyenlőtlenségekre. A társadalom különböző rétegei eltérően reagálnak az áremelkedésekre; mivel feltételezésem szerint az alacsonyabb jövedelműek egyre nagyobb arányban fogják költeni jövedelmüket alapvető szükségleti cikkekre (élelmiszerekre és lakásfenntartásra). Ellenben a magasabb jövedelműeknél kevésbé lesz megfigyelhető ilyen mértékű változás. A kutatás ezen kérdéséhez azt a hipotézist állítom fel, hogy az alacsonyabb jövedelmű csoportok fogyasztói kosarában az élelmiszerek-, és a lakhatási fenntartásával járó költségek aránya növekvő tendenciát mutat, míg az ezen a csoporton kívüli termékekre és szolgáltatásokra szánt összeg aránya csökkenni fog.

Harmadik kérdésem arra irányul, hogy milyen hatással volt az áremelkedés mértéke az egyes termék kategóriákra. Feltételezem, hogy az infláció nem egyenlő mértékben érintette az egyes termékcsoportokat, így az élelmiszerek és a háztartási energia ár növekedése- a fogyasztási preferenciák tükrében - sokkal nagyobb terhet ró a teljes lakosságra, mint a nem alapvető árucikkek. Ebből kifolyólag az alapvető termékek gyorsabb áremelkedését prognosztizálom, amely tovább növeli az alsóbb jövedelmi rétegek terheit, ezzel együtt kinyitva az ollót a két szélső jövedelemmel rendelkezők között.

Végezetül, kutatásomban összehasonlítom a bruttó átlagbér és a nettó mediánbér vásárlóerejét a gazdaságilag stabilabb (2019), illetve a külső hatásokat követő időszak (2023)

árai alapján, illetve azt, hogy ezekből mekkora mennyiségű fogyasztási cikk vásárolható. Az infláció hatására az egyes jövedelmi szinteken élők egyre kevesebb terméket engedhetnek meg maguknak, ami jól mutatja a reálbérek csökkenését és a gazdasági egyenlőtlenségek fokozódását.

A kutatás eredményei a gazdaságpolitikai döntéshozók számára fontos visszajelzést adhatnak a magyar társadalom gazdasági helyzetéről, illetve ezen felül rávilágítanak az infláció által okozott társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségekre és kihívásokra is.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Globális hatások

A 2019–2023 közötti időszakot jelentős világpolitikai és gazdasági események alakították, amelyek nagy mértékben befolyásolták az infláció alakulását. Az olyan globális események, mint a COVID-19 járvány, az ellátási láncok zavartalan működését nehezítő tényezők, az energiaválság, valamint az orosz-ukrán konfliktus, nagy mértékben hozzájárultak az alapanyagárak és a termelési költségek emelkedéséhez. Ezek a tényezők felerősítették az inflációt - különösen az energia, az élelmiszer és a közlekedés területén -, ami jelentős hatással volt a háztartások kiadási szerkezetére.

2.1.1. Globális konfliktusok és gazdasági bizonytalanságok

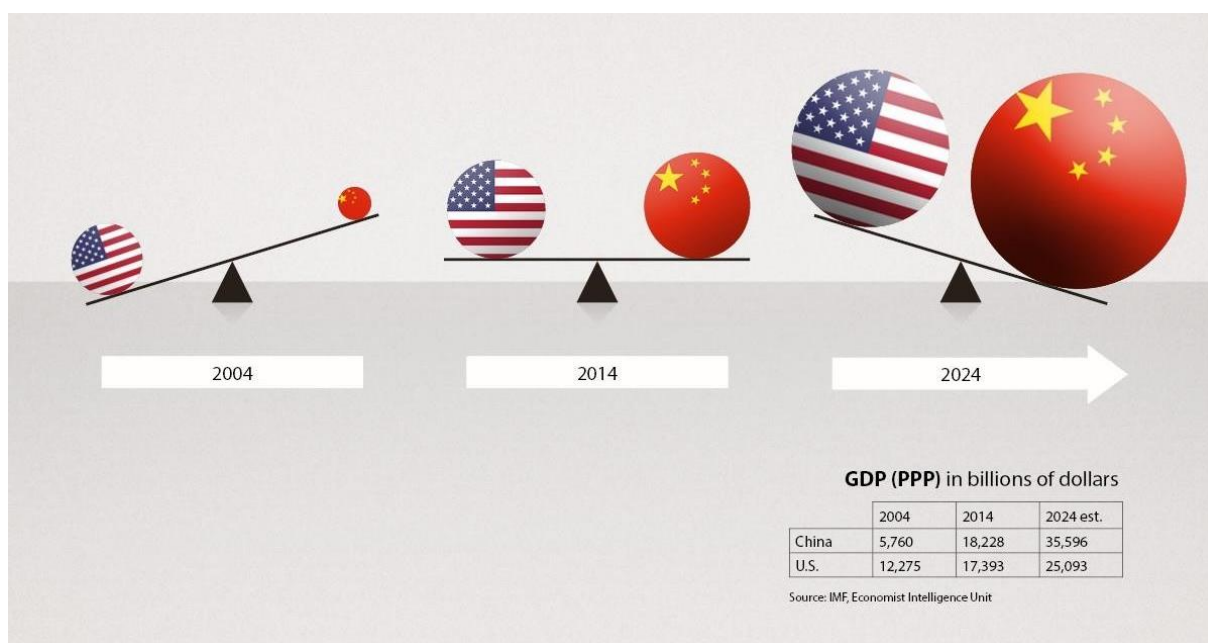
Az orosz-ukrán háború, amely 2022-ben kezdődött, tovább mélyítette az energia- és alapanyagválságot. Az orosz gáz- és olajexport csökkenése különösen az európai energiapiacot sújtotta, mely növekvő energiaárakat és inflációs nyomást eredményezett az Európai Unióban. Magyarország, mint energiabehozataltól függő ország, a legmagasabb inflációs ráták közé került az Európai Unió-n belül.

2.1.2. USA és Kelet előretörése, EU gazdasági lemaradása (2023-2024)

Az Egyesült Államok külpolitikájában a Trump-korszak komoly kihívásokat jelentett, mivel az exelnök politikája aláasta az USA szövetségi kapcsolatait, Putyint közelebb húzva és az Európai Uniót eltaszítva. Donald Trump távozása után Joe Biden igyekezett újraépíteni a szövetségi rendszert, különösen az EU, Japán, Kanada, Dél-Korea és Ausztrália támogatásával annak érdekében, hogy közös fellépést valósítson meg Kínával szemben. Mind a Republikánus, mind a Demokrata Párt hasonló álláspontot képvisel jutott Kína fenyegető terjeszkedésével és magatartásával kapcsolatban.

Biden elnöksége alatt az USA célja, hogy Kínával szemben gazdasági, diplomáciai és katonai szempontból egyensúlyt teremtsen több-kevesebb sikerrel (*1. ábra*). Az ország stratégiai szempontból fontos területeken – például a Dél-kínai tengeren és a Tajvani-szorosban – fokozott katonai jelenlétet tart fenn. Ezzel együtt Kína egyre inkább igényt formál a globális szerepvállalásra, és olyan programokat indít, mint az „Egy Övezet Egy Út” (BRI) kezdeményezés, amely gazdasági és politikai befolyását terjeszti Ázsiában, Afrikában és Közép-Kelet-Európában.

Az USA gyors gazdasági helyreállása a pandémia után és az Inflation Reduction Act (IRA) révén támogatott zöld gazdasági programok hozzájárulnak az ország belső erejének növeléséhez, és olyan beruházási lehetőségeket kínálnak, amelyek vonzóbbá teszik az USA-t az európai vállalatok számára. Ezalatt Kína határozott fellépésével globális kihívóként jelenik meg, és Peking nem nézi jó szemmel az Egyesült Államok katonai erősödését és Tajvan támogatását. Kérdéses azonban, hogy a globális kihívások, mint a klímaváltozás és a nukleáris fegyverek elterjedésének megfékezése terén együtt tud-e működni a két ország Biden feltételei mellett. (Györffy, 2021)

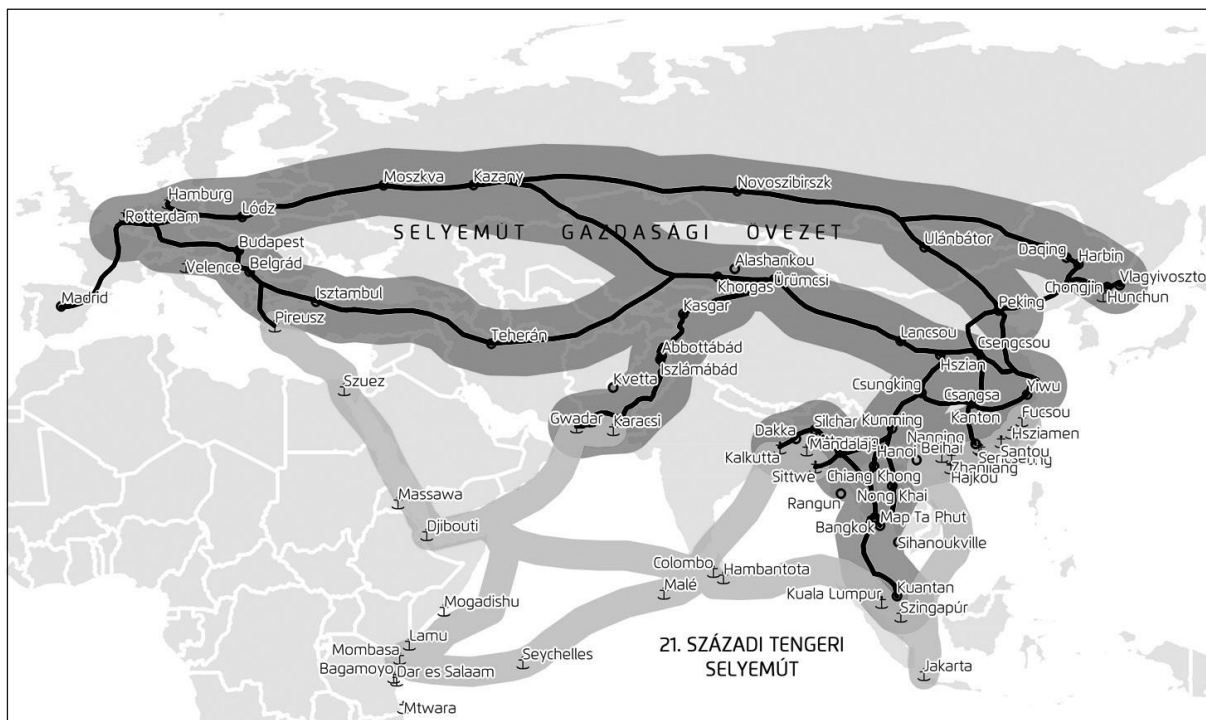
1. ábra: „Ki ellensúlyoz kit?”

Forrás: (Ujvári, 2021)

Kína gazdasági befolyása 2023-ban és 2024-ben tovább erősödött, különösen a délkelet-ázsiai országokkal való együttműködés révén. Az ország a kezdeményezése (BRI) keretében globális infrastruktúra-fejlesztéseket hajt végre, amelyek Afrikában, Latin-Amerikában és Eurázsia különböző régióiban partneri kapcsolatok kialakítását és szorosabbra fűzését célozzák. A BRI révén Kína a felesleges építőipari kapacitásait exportálja, valuta-tartalékait külföldi hitelezésre fordítja, ezzel is növelve geopolitikai befolyását. (Györffy, 2021)

A program célja többek között, hogy Kína domináns szerepet töltsön be Ázsiában és más régiókban is. A BRI gazdasági kapcsolatokat épít ki olyan fejlődő országokkal (2. ábra), amelyek nyersanyagforrásként és piacként szolgálhatnak Kína számára. Az infrastruktúra kiépítése biztosítja, hogy a kínai termékek könnyebben eljussanak ezekre a piacokra, míg a kínai állami építőipari vállalatok jelentős támogatáshoz jutnak. A belbiztonsági előnyök mellett a kezdeményezés hozzájárul a nyugati kínai régiók fejlődéséhez és a terrorfenyegetés

csökkentéséhez. Emellett a projekt erősíti a nacionalista érzelmeket Kínában, és növeli a kommunista párt (KKP) belső támogatottságát. (Györffy, 2021)

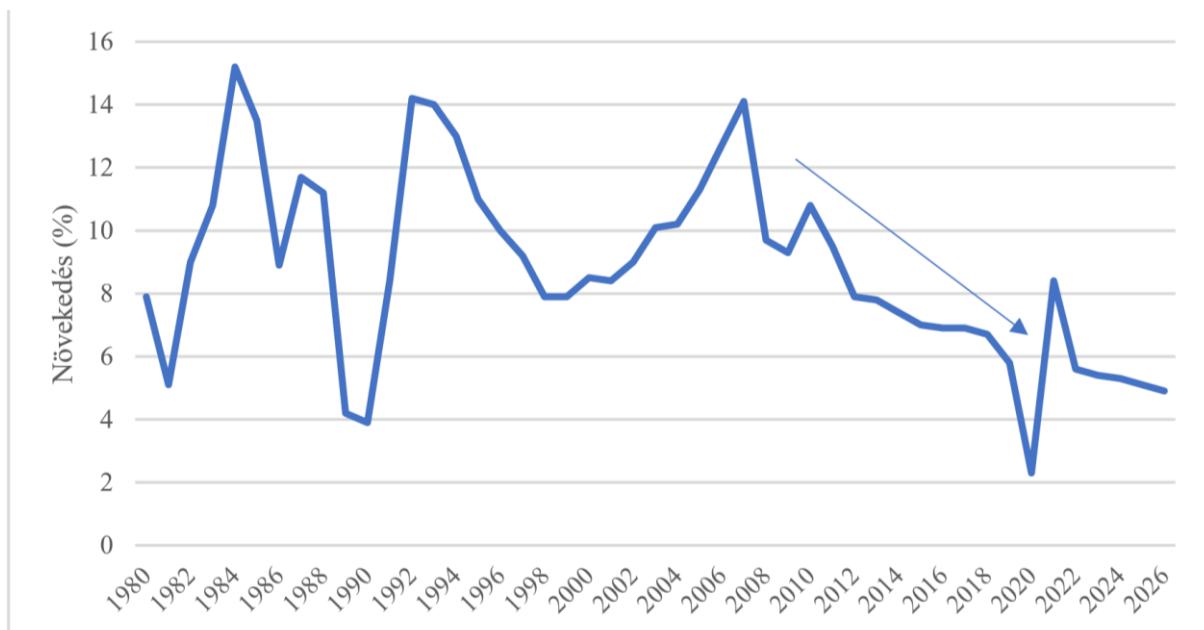

2. ábra: A BRI-kezdeményezés útvonalai és folyosói a tengereken és a szárazföldön

Forrás: MNB könyvsorozat „A jövő fenntartható közgazdaságtana” – (Eszterhai Viktor, 2019)

Mindazonáltal a BRI-t számos kritika éri. Sok esetben a projekt nem segíti az adott ország gazdasági felemelkedését, hanem inkább adósságsapdába sodorja őket, mint ahogy Sri Lanka és Montenegró esetében is történt, amelyek jelentős kínai hitelt vettek fel meg nem térülő beruházásokra. (Györffy, 2021)

„Kína ugyanakkor több oldalról is megközelítette az USA technológiai fejlettségét, ami részben annak volt köszönhető, hogy számos globális piacvezető cég Kínában gyártotta a termékeit. A telekommunikáció területén a Huawei és a ZTE cégek által kínált legújabb eszközök, rendszerek és szolgáltatások ma már több területen (pl. 5G) meghaladják az USA technológiai fejlettségét (3. ábra), ami új helyzetet eredményezett.” (Boros – Kolozsi, 2019, p.273.) Kína és a többi keleti gazdaság (pl. Dél-Korea, Japán) szorosabbra fűzte kapcsolatait az ASEAN-tagállamokkal, így ezek a régiók önálló gazdasági tömböt képezhetnek, amely megkerülheti a konkurens nagyhatalmakat és gazdaságokat is. Ez a keleti tömb folyamatosan csökkenti függőségét a nyugati piacoktól, miközben növeli a befolyását a globális ellátási láncok felett.

3. ábra: Kína növekedése 1980-2026 (2020 után előrejelzés)

Forrás: (Györffy, 2021)

2.2. Európai hatások

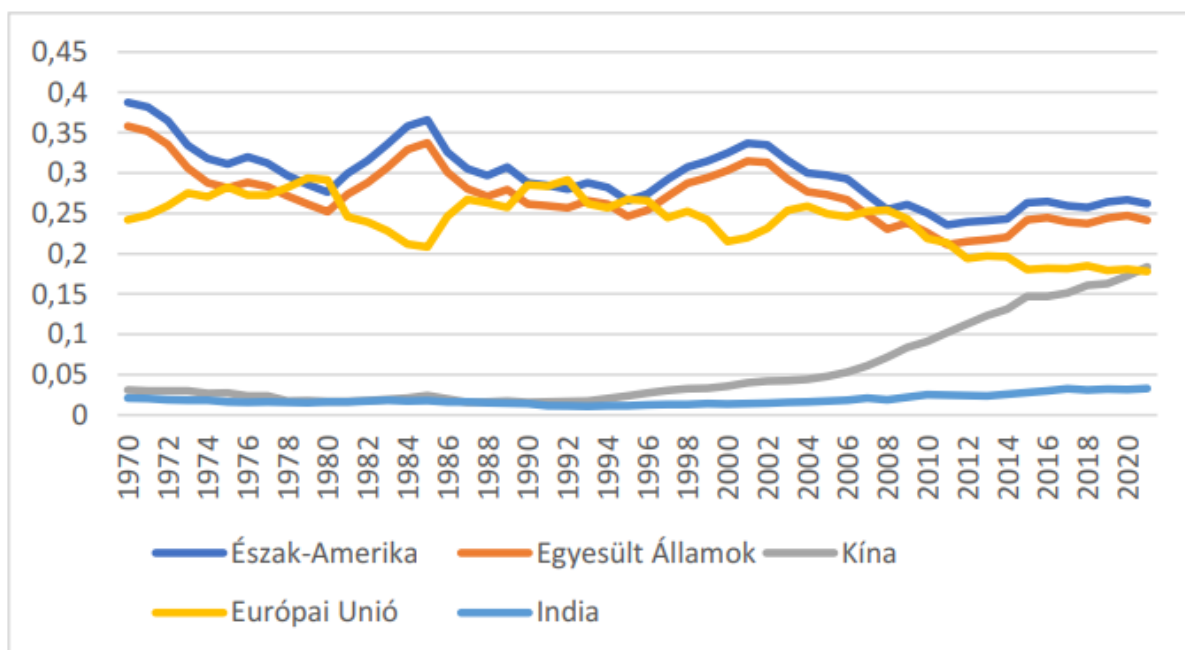
Európában a COVID-19 különösen súlyos gazdasági következményekkel járt (4. ábra), mivel az EU-s országok gazdaságai szorosan összefonódnak egymással és a globális piacokkal. Az ellátási láncok megszakadása az európai autóiparban és a technológiai szektorban is súlyos hatásokat okozott, mivel a félvezetők és más kritikus alkatrészek hiánya megakasztotta a termelést. A nagy ipari központok, például Németország és Franciaország, komoly gazdasági visszaesést szenvedtek el. A 2020 elején kirobbant járvány óriási változásokat hozott a világ országaiban, olyan intézkedésekkel, amelyek bizonyos ágazatok tekintetében gyengüléséhez – vagy akár teljes átalakításához -, míg más ágazatok helyzetét tekintve növekedéshez vezette. A távmunka lehetősége és népszerűsége, valamint a turizmus, a vendéglátóipar és a szórakoztatóipar hanyatlása a demográfiai, társadalmi viselkedések gyökeres megváltozását eredményezte.

A koronavírus hatásai az európai munkaerőpiacot is gyökeresen átalakították a személyes kontaktusok redukálása érdekében. A járvány miatti lezárások sok munkavállalót kényszerítettek otthoni munkavégzésre, és számos ágazatban elbocsátásokra is sor került. Az irodapiacra a legnagyobb változást a távmunka, illetve a home office elterjedése jelentette, amely új követelményeket támasztott mind a munkáltatók, mind a munkavállalók számára. A távoli munkavégzéshez szükséges eszközöket, mint a laptopok vagy a stabil internetkapcsolat, biztosítani kellett ahhoz, hogy a munka hatékonyan elvégezhető maradjon. Ennek eredményeként a vállalatok nagy hangsúlyt fektettek a megfelelő távközlési infrastruktúra és

technológiai megoldások kiépítésére, amelyek a munkavégzés módjának új formáit képezik. (Gyöngyösi et al., 2024.)

2.2.1. Az EU gazdasági lemaradása és energiafüggősége

A Covid utáni időszakban, 2021 tavaszától kezdődően, az első három járványhullám lecsengése után globális szinten erőteljes áremelkedés indult meg, azonban a kínálat nem tudott lépést tartani a megnövekedett kereslettel. Ez a jelenség minden régióban éreztette hatását, és az árakat felfelé hajtotta. Az energiapiacok különösen érintettek voltak: 2022 elejére a holland gáztőzsdén (TTF) a gázárak 300%-kal. Az orosz-ukrán konfliktus 2022 márciusában újabb áringadozáshoz vezetett, így a TTF-en a gázárak is rekordmagasságokba szöktek, március 7-én elérve a 227,2 euró/MWh értéket, amit a nyár végével további csúcsok döntögettek. Az év júniusában a Gazprom 40%-kal mérsékelte a Németországba irányuló gázszállításokat, ami további drasztikus emelkedést idézett elő. Augusztus után fokozatos árcsökkenés indult meg a világpiacra, de az energiaárak alakulását továbbra is nagy bizonytalanság övezte. Az Európai Unió erre válaszul a gázárak fixálásának bevezetésével próbálta letörni az árakat, ami rövid távon mérséklődést hozott. Ugyanakkor a hosszú távú stabilitás érdekében az EU igyekszik az orosz energiahordozóktól való függetlenedés felé haladni és alternatív forrásokba fektetni. (Tóth et al., 2023) A háztartások szempontjából ez a fajta válság elsősorban a háztartási energia és az üzemanyagok drágulásában nyilvánult meg, melyek a mindennapok szerves részét képezik. A fűtési-, a villamos energia- és a közlekedés költségei jelentősen emelkedtek, amelyek a lakosság költségvetésére büdtségére rányomta a bélyegét. Az alacsonyabb jövedelmű háztartások különösen érzékenyen reagáltak ezen alapvető kiadások árainak növekedésére, mivel bevételük nagy részét – az élelmiszerek mellett -ezekre a szükségletekre fordítják, így az infláció számukra aránytalanul nagy terhet jelentett, és a megtakarításokat részben, vagy akár teljesen „felemésztette”.

4. ábra: A vizsgált területi entitások aránya a világ összesített GDP-jéhez viszonyítva

Forrás: Saját szerkesztés (Pintér et al., 2023)

2.2.2. Energiaválság EU-ban és annak következményei

Az energiaválság következményei Magyarországon is azonnal érzékelhetők voltak, és széles körű hatást gyakoroltak mind a gazdaság, mind a lakosság számára. „Az EU földgáz-felhasználásának 75%-át szerzi be harmadik országokból. Csak Dánia és Hollandia nettó földgáz exportőr. A háború előtt a földgázimport 31,3%-a Oroszországból, 25,8%-a Norvégiából, 16,1%-a az Amerikai Egyesült Államokból, és további 5-5% feletti mennyisége az Egyesült Királyságból és Algériából származott.” Ugyanis – különösen a jelenlegi háborús kontextusban – nem mindegy, hogy melyik – Európai Unión kívüli – ország viszonylatában áll fenn a függőségi viszony. Az EU kőolaj- és kőolajszármazék-felhasználásának közel 87%-át fedezi importból. Dánia kivételével minden EU-tagállam nettó kőolajimportőr. A háborús szankciók előtt a kőolajimport 26%-a érkezett Oroszországból, 10,4%-a az Amerikai Egyesült Államokból, 9,5%-a Norvégiából és 5-5% feletti aránya Kazahsztánból, Líbiából, illetve Nigériából. (Brucker et al., 2024) A lakosság számára az energiaválság elsősorban a háztartási energia és az üzemanyagok drágulásában nyilvánult meg. A fűtési költségek, a villamos energia és a közlekedés üzemanyagköltségei jelentősen emelkedtek, ami a háztartások költségvetésére nehezedő nyomást fokozta. Az alacsonyabb jövedelmű háztartások különösen érzékenyen reagálnak az alapvető kiadások növekedésére, mivel bevételük nagy részét ezekre a szükségletekre fordítják, így az infláció számukra aránytalanul nagy terhet jelentett.

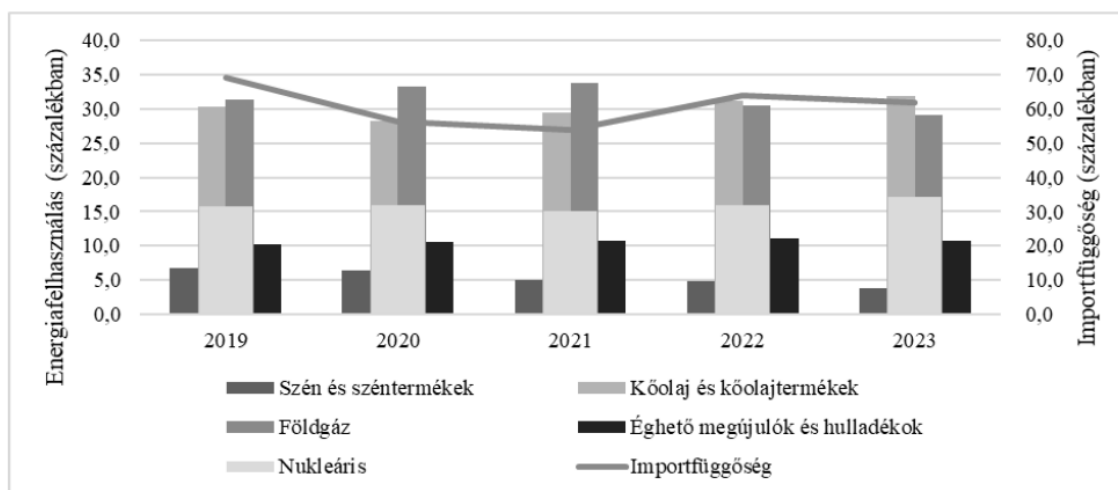
2.3. Magyarországi hatások

Magyarország számára a 2010-es évek a folyamatos gazdasági bővülés évtizedét jelentették, amelynek eredményeként az éves GDP-növekedés stabilan 5% körül alakult. Ezt a fejlődést azonban 2020-ban a Covid-19 világjárvány megszakította, ami a magyar gazdaság 4,5%-os visszaeséséhez vezetett. 2021-től gyors gazdasági fellendülés indult újabban, amit azonban számos tényező korlátozott. A kereslet hirtelen növekedése termékhiányt eredményezett több ágazatban, például az autógyártásban és az építőiparban, ami hozzájárult az infláció emelkedéséhez, hiszen ezeket a legfontosabb exporttermékeink között tartjuk számon. (Káposzta et al., 2023)

Magyarországon a gabona- és fémárak növekedése súlyos hatással volt az élelmiszer- és ipari termékek költségeire, különösen a mezőgazdaságban és az építőiparban. Az ukrán gabonaexport orosz blokádjá, a műtrágyahiány, a szélsőséges időjárás, valamint az exportkorlátozások jelentősen csökkentették a gabonaellátást, ami inflációt eredményezett az alapvető élelmiszerek, mint például a gabona esetében. Magyarországon ez fokozta a mezőgazdasági inputköltségeket, ami végső soron az élelmiszerárak emelkedéséhez vezetett (Halmai, 2023) - melyet kutatásomban is részletesebben kifejték és elemzek.

2.3.1. Magyarország helyzete az EU kontextusában

Magyarország jelentős múltra tekint vissza az orosz fosszilis tüzelőanyag-függőségben, amely az 1960-as években kezdődött a kőolajvezetékek megnyitásával. Az 1990-es években hosszú távú szerződést kötött Oroszországgal (Statista, 2024). Szanyi és szerzőtársai (2023) munkássága szerint Magyarország az orosz-ukrán konfliktus ideje alatt nem tett jelentős lépéseket az energiafelhasználás tekintetében. A magyar külpolitika kívárja az energiaválság következményeit, annak reményében, hogy beavatkozás nélkül visszaáll az energiafelhasználás az eredeti állapotába. Magyarország primer energiafelhasználását 2019 és 2023 között a 5. ábra mutatja be. Az energiaforrások kategóriákra bontva közel azonos arányban kerültek felhasználásra a vizsgált években. A kőolajból és kőolajtermékekből, illetve a földgázból származó energiák felhasználása a legjellemzőbb a vizsgált években, körülbelül 60%-os arányt tesznek ki az összes felhasználást tekintve. A nukleáris forrásból származó energiafelhasználás 15-17%-os arányt mutat a teljes felhasználáshoz viszonyítva. (Gyöngyösi et al., 2024.)

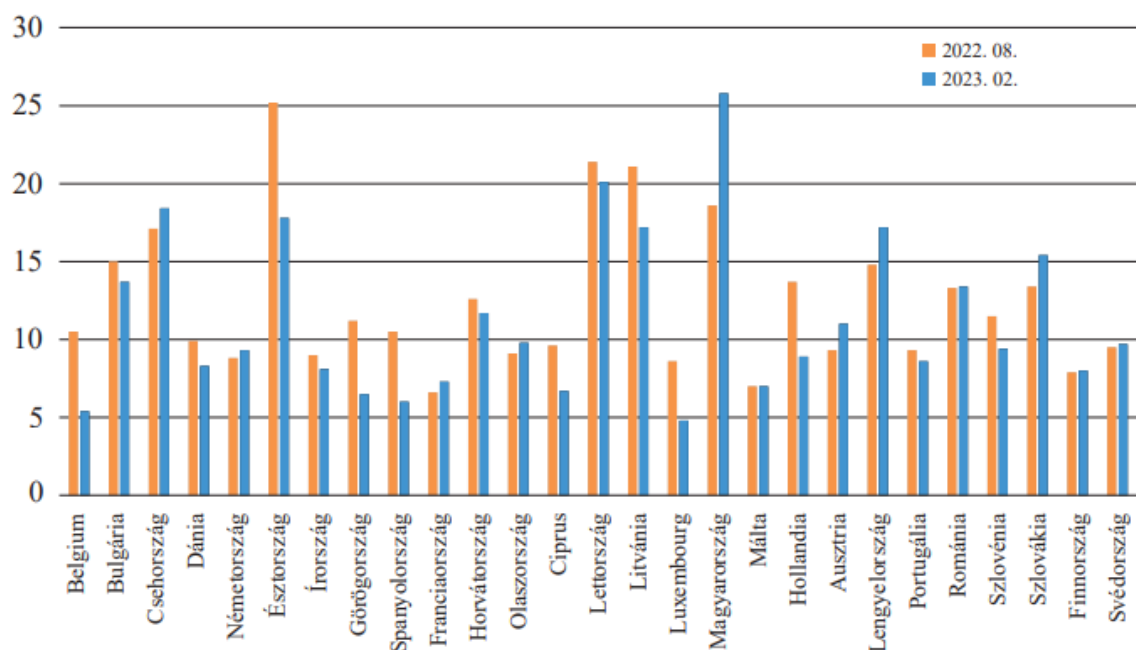
5. ábra: Magyarország primer energiafelhasználása

Forrás: (Gyöngyösi, 2024)

2.3.2. Árstopok hatása és utóhatása

Az árstopok, amelyek a magyarországi inflációs folyamatok enyhítését célozták meg bizonyos alapvető élelmiszereknél, rövid távon mérséklő hatást gyakoroltak az inflációra. Azonban, ahogy az árstopokat fokozatosan eltörlik, a felszabaduló kereslet és az emelkedő árak az infláció gyorsulásához vezethetnek az érintett termékeknél. Ez különösen azoknál a termékeknél lesz látványos, amelyek az alacsonyabb jövedelmű háztartások számára alapvető fontosságúak, így az inflációs hatásokat ezek a csoportok sokkal erősebben tapasztalják majd. (Szász, 2024)

A fentiek alapján felmerül a kérdés: milyen tényezők játszottak szerepet abban, hogy Magyarország az egyik legmagasabb inflációs rátával (6. ábra) rendelkező EU-tagországgá vált. (Czeczeli et al., 2023)

6. ábra: 2022 augusztusi és 2023 februári inflációs szintek az EU-tagállamokban

Forrás: (Czeczeli et al., 2023) Európai Bizottság adatai alapján

„Az Európai Unió gazdasági növekedése így ez évben is szerény lesz. A múlt évi, a recessziót éppen elkerülő 0,6 százalék után az idén 1,2 százalékkal, míg az eurózónában 0,5 százalékot követően 0,9 százalékkal emelkedhet a bruttó hazai termék volumene. A magyar gazdaságban lényeges gazdaságpolitikai fordulatra lenne szükség, de erre gyakorlatilag nincs esély. A gazdaság 2022 második félévében recesszióba került, amelyen érdemben az sem változtat, hogy a Központi Statisztikai Hivatal a 2023. második negyedévi GDP-adatot negatívról stagnálásra módosította. A gazdaság a múlt év egészében 0,5 százalékot meghaladó mértékben zsugorodott. Az Európai Unióban a magyarországinál jelentősebb csökkenés csak Észtországban és Írországban várható. A magyar gazdaság kritikus helyzetét az is tükrözi, hogy az egy százaléknál alacsonyabb mértékű zsugorodás döntően a mezőgazdaság 2023. évi kiugró teljesítményének köszönhető, mivel – a kétségtelenül rendkívül alacsony bázishoz mérten – az ágazat az eddig rendelkezésre álló adatok alapján 60 százalékot megközelítő bővülése nélkül a bruttó hazai termék volumene 2–2,5 százalékkal esett volna vissza. Gyökeres gazdaságpolitikai fordulat nélkül a kormány által ígért 4 százalékos gazdasági növekedés az idei évben sem várható. A realitás ennek mintegy a fele. Mégsem ez a magyar gazdaság legnagyobb problémája, ennél sokkal súlyosabb gond a strukturális válság. A gazdaság szerkezete az utóbbi 13 évben a lecsúszást determináló irányba halad: a munkaalapú társadalomként meghirdetett politika következményei egyre jobban látszanak a csekély hozzáadott értéket képviselő, alacsony képzettséget igénylő, alacsony bérű munkavállalókkal működő, nagy energiaigényű

ipari üzemek térnyerésével. A kormány – a világ számos más nemzetgazdaságában megvalósult fejlődésösztönző példa ellenére – nem képes és nem hajlandó belátni, hogy a térvésztes megállításhoz és a felzárkózáshoz tudásalapú társadalomban lehet csak visszatérni” (Katona, 2024)

3. Anyag és módszer

A kutatásom szekunder elemzésen alapul, ezért a pontosabb adatok elérése érdekében a Központi Statisztikai Hivatalt választottam elsődleges adatforrásnak.

A „dolgozat gerincét” a lakosság költségvetésének analízise adja, melyet mind bevételi, mind kiadási oldalról áttekintek. Ezt követően a rendelkezésre álló jövedelem felhasználását jelenítem meg megoszlásuk szempontjából a COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose) rendszer nagy csoportjai szerint a két szélső jövedelmi ötödben, illetve megnézem milyen mértékben érintette az egyes csoportokat az infláció. Végül a választott termékekre vásárlóerőparitás értéket kalkulálok a nettó mediánbérek alapján. Ezt mindezeken túl az ismert makrogazdasági mérőszámmal, a Big Mac Index módszertanának mintáján alapuló mutatószám megalkotásával fejezem ki. A mutatóm a magyar keresetek erejének összehasonlításához és szemléltetéséhez jelent megoldást.

3.1. Bevételi oldal

Az első szakaszban a jövedelmi különbségeket és azok hatását vizsgálom, annak érdekében, hogy a továbbiakban összehasonlíthassam a bérek növekedését az infláció alakulásának mértékével. Ennek fényében kiemelt figyelmet szentelek a bruttó és nettó, illetve ezeken belül az átlag, illetve a medián jövedelmek összehasonlítására a 2019 és 2023 közötti éves adatokat alapul véve.

Bruttó kereset: a személyi jövedelemadó és a mindenkori egészségbiztosítási-, nyugdíj-, valamint munkaerőpiaci járulékot (2020 júliusától összevontan társadalombiztosítási járulékot) is tartalmazó alapbér és egyéb jogcímenekén fizetett kereseti elemek (bérpótlék, kiegészítő fizetés, prémium, jutalom, 13. és további havi fizetés) összege

Nettó kereset: (kedvezmények figyelembevétele nélkül): a bruttó átlagkeresetből gazdálkodó szervezetenként a munkavállalót terhelő közterhek, azaz a mindenkori egészségbiztosítási-, nyugdíj- valamint munkaerőpiaci járulék (2020 júliusától összevontan társadalombiztosítási járulék), továbbá a személyi jövedelemadó levonásával számított adat.

Átlagkereset: alapállomány-csoportonkénti keresettömeg és az ahhoz tartozó átlagos állományi létszám hányadosa. A gyorstájékoztatóban közölt adat havi (kumulált időszakok esetén is) és a teljes munkaidőben alkalmazásban állókra vonatkozik.

Mediánkereset: adott állománycsoportba tartozók a keresetük nagysága szerinti sorba rendezésével kapott középső kereseti érték, vagyis az a kereset, amelynél a sokaság fele nagyobb, fele pedig kisebb keresettel rendelkezik. A gyorstájékoztatóban közölt adat havi (kumulált időszakok esetén is) és a teljes munkaidőben alkalmazásban állókra vonatkozik

Kumulált időszakok esetén a medián a havi kifizetések mediánját jelenti, a havi bér adatok nem kerülnek álláshelyre, magánszemélyre aggregálásra a mediánszámítás előtt. (KSH Módszertan, 2022)

Kutatásomban a bérkülönbségeket a 2019-es bázisévhez viszonyítva százalékosan számítom ki, figyelembe véve a nettó átlagjövedelem és a mediánjövedelem változását. Ez segít nyomon követni a jövedelmek értékének alakulását és a közöttük lévő differenciát az infláció nyomása alatt.

A nettó mediánkereset tekintetében nem állt rendelkezésre publikált adat, ezért a 2019 és 2020. évi bruttó mediánbéreket tartalmazó KSH táblázat éves értékei alapján visszavezettem a nettó mediánbéreket év/év alapon, mivel megfigyeltem, hogy mind a medián, mind az átlag esetén a bruttó és a nettó bérek között egyező volt az emelkedések mértéke 2021 és 2023 között.

2019-től a KSH hajtja végre az adatfelvételt, amely az Eurostat "Structure of Earnings Survey"-re vonatkozó előírásaival harmonizált. Az egyes mutatókat és a feldolgozást érintő módszertani változás miatt az adatok csak korlátozottan összehasonlíthatók az előző évek adataival.

3.2. Kiadási oldal

A kiadási oldal vizsgálatánál az egyes termékek- és szolgáltatások éves fogyasztói átlagárait veszem alapul mind érték, mind kategorizálás tekintetében a vizsgált időszakban. Ezen értékek esetében nincsenek kiszűrve a reprezentánsok megfigyelésében bekövetkező változások, ezért nyers adatoknak tekinthetők.

A reprezentánsok körét a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) minden évben felülvizsgálja. A *reprezentánsok árait* a KSH területi munkatársai havonta írják fel az ország településein az üzletekben, szolgáltatóhelyeken, piacokon (az úgynevezett felíróhelyeken). Követelmény, hogy az árindex az adott havi valóságos kínálatot tükrözze, ezért a felírás napján – ami felíróhelyenként a hónap 1. és 20. napja között szóródik – ténylegesen kapható áruk árait írják fel. Cél továbbá, hogy az index kifejezze a tényleges keresletet is, ezért az olyan reprezentánsok esetében, amelyekben belül különböző választékelemek találhatók, a leginkább keresett áru árát jegyzik fel. Ugyanakkor fontos követelmény az adott tételek minőségi összehasonlíthatósága, tehát az állandóság, folyamatosság is. (KSH módszertan)

A reprezentánsok hierarchikus rendszerben vannak összegezve az adatbázisban, amelyen belül kódszámok különböztetik meg az egyes termékeket, termékkategóriákat, áru- és szolgáltatáscsoportokat, valamint magukat az egyes termékeket- és szolgáltatásokat.

Minden nagyobb fogyasztási kategóriából legalább egy elem szerepel az elemzésben, amelyek megközelítően leképezik a fogyasztásszerkezetek összetételét, illetve a vásárlásoknál

betöltött szerepük gyakoriságát (1. táblázat), így átfogó képet kapok arról, hogy az egyes háztartások hogyan tapasztalták meg az inflációt, attól függően, hogy milyen termékeket és szolgáltatásokat vesznek igénybe.

1. táblázat: **A COICOP rendszer kutatás által vizsgált főcsoportjai és az általam kiválasztott termékek és szolgáltatások megoszlása az egyes csoportokban**

1 Élelmiszerek, szeszes italok, dohányárak	3 Ruházkodási cikkek	4 Tartós fogyasztási cikkek	5 Háztartási energia, egyéb cikkek	6 Szolgáltatások	Összesen
24 db	4 db	5 db	13 db	16 db	62 db
38,71%	6,45%	8,06%	20,97%	25,81%	100,00%

Forrás: Saját szerkesztés, (KSH alapján, 2019)

3.3. Fogyasztói kosár összetétele a két szélső jövedelmi ötödben

Jövedelmi kvintilisek: A népesség egy főre jutó éves nettó jövedelme alapján sorba rendezett ötödei. A két szélső jövedelmi ötöd a lakosság jövedelmi nagyság szintjén a 0-20%, illetve a 80%-100% közöttieket foglalja magába, és állítja szembe egymással.

A KSH által publikált ezen adatok kiemelt jelentőséggel bírnak, hiszen ugyan a minőségi részletekbe nem tekinthetünk bele, de ezek a mutatószámok tökéletesen jellemzik az egyre jobban kinyíló ollót a „szegények” és a „gazdagok” között, hiszen az eltérő jövedelmi szinteken eltérőek a preferenciák, illetve vásárlási szokások. Az értékelés alapját a COICOP rendszer képezi.

A COICOP jelenleg 14 fő kategóriából (főcsoportból) áll. Az első tizenkét kategória a háztartások teljes egyéni fogyasztási kiadásait tartalmazza, az utolsó kettő pedig a háztartásokat segítő nonprofit intézmények és az államháztartás által nyújtott természetbeni társadalmi transzfereket tartalmazza. Feladata, hogy a három gazdasági szektorban: a háztartási szektorban (1- 12 főcsoport), a háztartásokat segítő nonprofit intézmények körében (13. főcsoport) és az államháztartási szektorban (14. főcsoport) felmérje az egyéni célú fogyasztási kiadásokat. (KSH, 2019) A kutatásom témájához kizárólagosan a lakossági szegmenset érintő főcsoportokat elemzem.

A saját értékelés/megközelítem szempontjából egyedi kifejezéseket rendelék az egyes COICOP csoportok összefoglalásként az egyes preferenciák közötti fontossági sorrend megteremtése érdekében:

Alapvető fogyasztási cikkek: a fiziológiai szükségletek, minden olyan szükséglet, amire fizikailag szükségünk van, ami nélkülözhetetlen, amitől nem ember az ember. Ilyen minden, ami az élethez és a fennmaradáshoz szükséges (pl.: „Élelmiszerek és alkoholmentes italok”, „Lakásfenntartás és háztartási energia”)

Alapszükségleten felüli fogyasztási cikkek: minden egyéb olyan szükséglet, amely az alapszükségletek közé nem tartozik, és nélkülözhető. (pl.: „Kultúra, szórakozás”, „Ruházat és lábbeli”)

3.4. Infláció fogalma és publikálásának rendszeressége

Az infláció az árak emelkedésére alkotott mutatószám. Az áremelkedés mértékéről a KSH minden hónapban közli az elmúlt hónap adatait, azonban a közgazdaságtant nem végzett személyekhez kizárólag egy átlagszám jut el, amely sok adatot tömörít magában, ezért nem informál a részletekkel kapcsolatban, amelyre érdekességekre a kutatásomban rá kívánok világítani.

Maginflációs mutató: Az alap- vagy maginflációs mutató célja, hogy a fogyasztóiár-index különböző egyszeri hatásoktól való megtisztításával (pl.: időjárás, világpiaci ármozgás stb.) feltárja az infláció ún. kemény magjának, az alapinflációnak az alakulását. (KSH, Módszertan)

Az infláció csökkenése önmagában kedvező hír lehet, mivel lassul az árak emelkedésének a mértéke, ami szinten tarthatja a keresetek vásárlóerejét. Azonban nem elég önmagában az infláció csökkenése, fontos, hogy más tényezőket is figyelembe vegyünk, mint például a reáljövedelmek növekedése és a lakosság különböző csoportjainak fogyasztási szokásai, melyek több komponensből tevődnek össze. Hiába mérséklődik az infláció – más szóval az áremelkedés mértéke, hiszen ezek a magas árak továbbra is velünk fognak maradni -, és ha a bérek nem követik le a változást, a vásárlóerő továbbra is csökkenhet.

Az infláció mértéke gyakran torzíthatja a valóságot, mivel ez egy átlagszám, amely különböző termékkategóriák inflációs mutatószámainak az átlaga. Egyes termékcsoportokban, például az alapvető élelmiszerek és közlekedési költségek, az áremelkedés sokkal drasztikusabb lehet az irántuk felmerülő igény gyakorisága miatt, szemben a többi szezonális csoportéval (pl.: ruházatkodási cikkek, tartós fogyasztási cikkek). Az átlagos inflációs ráta, – mint önálló mutatószám – önmagában nem feltétlenül tükrözi a különböző jövedelmi csoportok valódi helyzetét a teljes lakosság viszonylatában. A kutatás során ezért helyezem központi szerepbe a két szélső jövedelmi ötöd fogyasztási szerkezetét, hogy különös figyelmet szenteljek az infláció által okozott tendenciákra.

Ez a módszertani megközelítés lehetővé teszi az infláció hatásainak finomabb megértését a lakosság különböző rétegeiben.

3.5. Vásárlóerő jelentése

A vásárlóerő-paritások nemzetközi összehasonlítás céljából számított területi árindexek (deflátorok), és valuták átszámítására alkalmazott arányszámok. Az egyes termékek és szolgáltatások szintjén a vásárlóerő-paritás az országok adott termékre vagy szolgáltatásra jellemző, nemzeti valutában kifejezett árainak egymáshoz való arányát fejezi ki. Vásárlóerő-paritás alapján kerül sor a bruttó hazai termék (GDP) és összetevői volumenének nemzetközi összehasonlítására. A vásárlóerő-paritás alkalmazásával az egyes országok nemzeti valutában kifejezett értékeiből azonos pénznemben kifejezett volumenadatokat számíthatunk, mivel az egyes országok eltérő árszínvonalának hatását a vásárlóerő-paritás kiküszöböli. (KSH, 2009a).

A magyar lakosság vásárlóerejének a változását az alapján számítom ki, hogy a nettó mediánbérből mennyi terméket lehetett vásárolni 2019-ben és 2023-ban. Az általam választott kereset segít a pontosabb értéket adni a teljes populációról a többivel szemben, hiszen a medián érték a szélsőséges értékeket, a nettó pedig az adókat és a járulékokat szűri ki. Az elemzéshez összehasonlítom a nettó mediánbér alakulását és a kiválasztott termékek árait, amelyek reprezentálják a fogyasztói kosarat.

A vizsgálatom egyik fő fókuszában az áll, hogy egy átlagos magyar fogyasztó a nettó mediánjövedelméből mennyi terméket volt képes megvásárolni 2019-ben és 2023-ban, ha a teljes jövedelmét egy-egy termékre vagy szolgáltatásra szánja. Az egyes mennyiségek közötti különbség megmutatja, hogy e tekintetben romlott vagy javult-e a keresetének vásárlóereje az infláció és a bérnövekedés függvényében.

A kapott eredményeket követően levonom a konzekvenciát, majd a fent említett két nagy csoportot (alapvető fogyasztási cikkek; alapszükségleteken felüli fogyasztási cikkek) vásárlói preferencia szerint elkülönítem, és sorrendbe helyezem a két szélső, illetve a köztes értékek feltüntetésével a szemléltetés érdekében.

3.6. Zsíroskenyér Index eredete és célja

Az ötletét maga a Big Mac Index adta, ami egy hivatalos számítási módszer a vásárlóerő-paritás mérésére, amelyet az *Economist* magazin vezetett be az 1986-ban. A modell lényege, hogy a szendvicsek árainak arányát veszik az egyes országok között. Az utóbbi időben azonban továbbfejlesztették a módszertanát oly módon, hogy az értékeket GDP-vel súlyozzák, mivel egy hamburger előállításának folyamata során komplex értékteremtés megy végbe, amely a gazdaságban lévő különböző ágakat „mozgatja meg”. Az index célja, hogy egy nagy lefedettségű termék – a hétféle összetevőből álló McDonald's Big Mac szendvics - árán

keresztül hasonlítsa össze a különböző országok valutáinak értékét, illetve megállapítja, hogy az adott országban mennyire "drágák" vagy "olcsók" az áruk.

A fent említett BigMac Index formulája alapján, egy olyan terméket és számítási formát alkottam meg, amely bármely jövedelmi kategóriába tartozó fogyasztó kosarában fellelhető és vele együtt hűen leképezi az infláció hatását.

A kutatásom során a Big Mac Index ihletett meg, hogyan is tudnám „magyarosítani” az országok között mutatószámot a magyar jövedelmi rétegek közötti különbség kihangsúlyozására. Fontos szempont volt a kiválasztásom során, hogy jól reprezentálja a lakosság mindennapi fogyasztását, illetve széles körben hozzáférhető és megfizethető legyen. Ez úton jutott a választásom a zsíroskenyérre. Az étel alapanyagait tekintve nem állt rendelkezésre konkrét recept, hiszen ízlés szerint más-más módon és mennyiségben állítható elő, így a KSH adatait és árait használtam fel az alábbi módon:

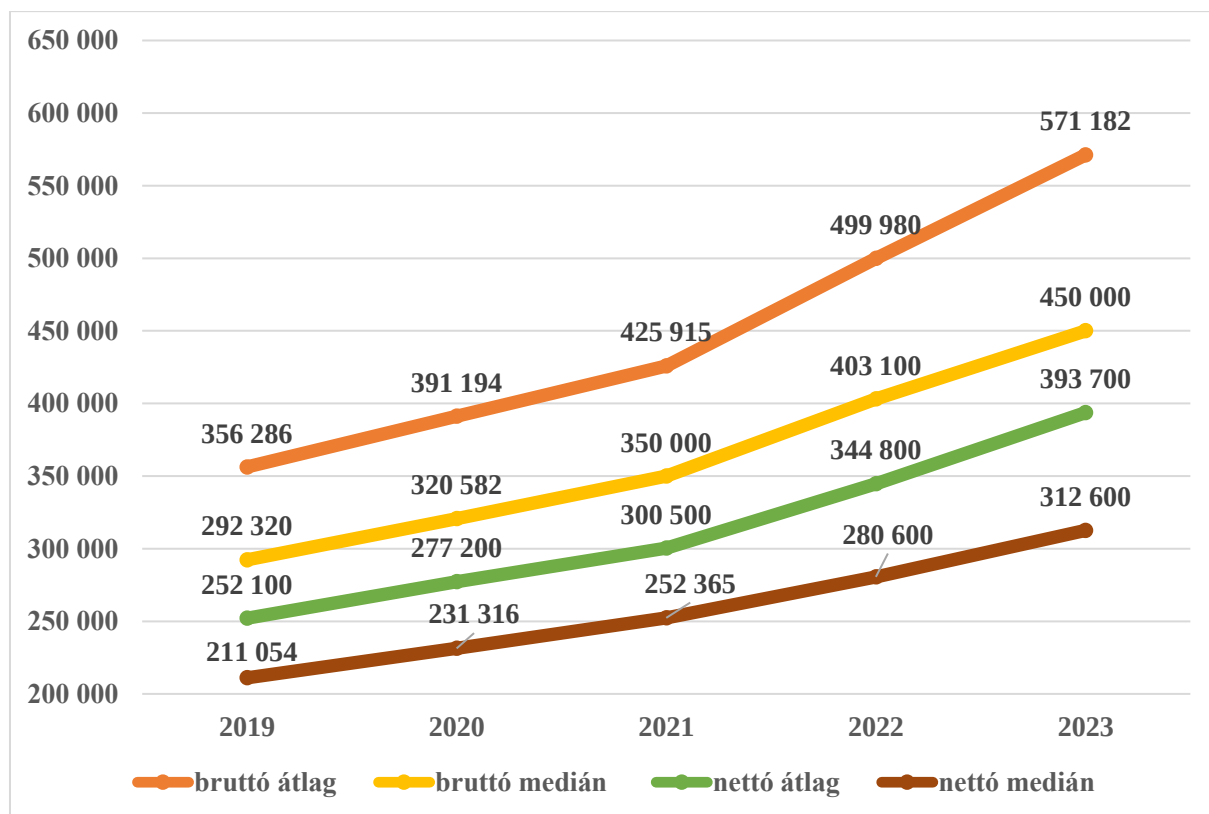
- Kenyér, fehér, kg
- Vaj, legalább 80% zsírtartalom, 100 g-os csomagolásban, db
- Vöröshagyma, kg
- Sertésszár, 400-500g (kivéve mangalica)
- Só, finomított, étkezési, kg (kivéve tengeri só)

Az adatokhoz rendelt aktuális árak alapján számítom ki a zsíroskenyér elkészítéséhez szükséges összetevők árának változását 2019 és 2023 között, majd ezeket összehasonlítom a mediánbérek változásával. Az elemzés során kiemelem, hogy a mediánbérhez viszonyítva mekkora mértékben drágult a zsíroskenyér, ami jól mutatja a vásárlóerő helyzetét a magyar háztartások tekintetében.

4. Eredmények és azok értékelése

4.1. Keresetek

A kutatásom első részében a lakosság bevételi oldalaként a jövedelmeket veszem számításba, melynek forrásai a KSH gyorsjelentések – a 2021-ben bevezetett nettó mediánkereset kivételével. Mivel a mediánbérek publikálását csak 2021-től vezették be, ezért egy korábbi táblázat alapján végzetem becslést a nettó mediánbér visszakövetéséhez, így a 2019 és 2020-as év becsült érték. Ezt azért kezelem kiemelten, mivel a 2019-es év fogja a bázisát képezni a számításaimnak, mivel a módszertani változások, illetve a kül-, és gazdaságpolitikai környezet tekintetében is még a „konjunktúra hangulat” lebegett. Ezt követően azonban jelentős kihívásokkal kellett szembenéznie nem csak a magyar lakosoknak, de az egész világnak a különböző sokkok hatására, példának okáért a Covid-járványra, az orosz-ukrán háborúra vagy az energiaváltságra.

7. ábra: A keresetek változása (Ft) 2019 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2020; KSH, 2021b; KSH, 2022b; KSH, 2023; KSH, 2024f)

A keresetek szempontjából – mint azt korábban is említettem – 2019-es bázist alapul véve néztem meg az éves keresetek változását, és ahogy haladunk az időben egyre jobban „kinyílik az olló” az átlag és a medián értékek tekintetében (7. ábra). Ami a bruttó és a kedvezmények figyelembe vételi nettó kereseteket illeti, minimális réssel, de arányaikat tekintve teljes

mértékben lekövetik egymás emelkedését. Ezzel ellentétben kifejezetten jól látható az átlag, mint mutatószám szélsőséges értékekre való magas érzékenységi szintje, és ebből azt a konzekvenciát vonhatjuk le, miszerint a „középosztály” erősen elkülönül két rétegre: olyanokra, akik „felzárkóznak”, illetve azokra, akik „leszakadnak”, akiknek a keresete nem követi le mások emelkedését. Ez a különválás 2022-ben következett be, amikor mind a bruttó, mind a nettó átlagbérek még ugyan „halványan” (körülbelül 2-3 százalékponttal), de előrébb kerültek, és a jelenlegi legfrissebb éves bérek is azt mutatják, hogy ez a trend folytatódott 2023-ban is. A szemléltetés kedvéért kiemelem, hogy míg 2019-es éves bázison a bruttó átlagbér 160,32%, a nettó átlagbér pedig 156,17%-ot emelkedett, addigra a bruttó medián emelkedésének mértéke mindkét emelkedéshez képest alulmaradt: a bruttó medián 153,94%, a nettó mediánbér 148,11%-kal elmaradt. Másik szemüvegen keresztül is vizsgáltam a jövedelmek közötti különbséget, amelyben a jobb szemléltetés kedvéért a nettó mediánbér hányadosát vettem a bruttó, illetve a nettó átlagbérének, annak érdekében, hogy értékeket is rendeljek az egyes bérdifferentiákhoz. Míg 2019-ben 168,72% volt a bruttó átlag és a nettó medián, valamint 119,43% a nettó átlag és nettó medián közötti hányados, addig 2023-ra ez a különbség drasztikusan megemelkedett 182,43% és 125,88%-ra, egy 2022-es „elrugaszkodást” követően.

A bevételi oldal lezárásként összefoglalva azt a konklúziót kívánom ehhez a részhez levonni, hogy ezek a bérdifferentiák jól érzékeltetik azt a tényt, hogy a jövedelmek emelkedése ellenére a mediánjövedelműek vásárlóereje jelentősen csökkent az infláció hatására.

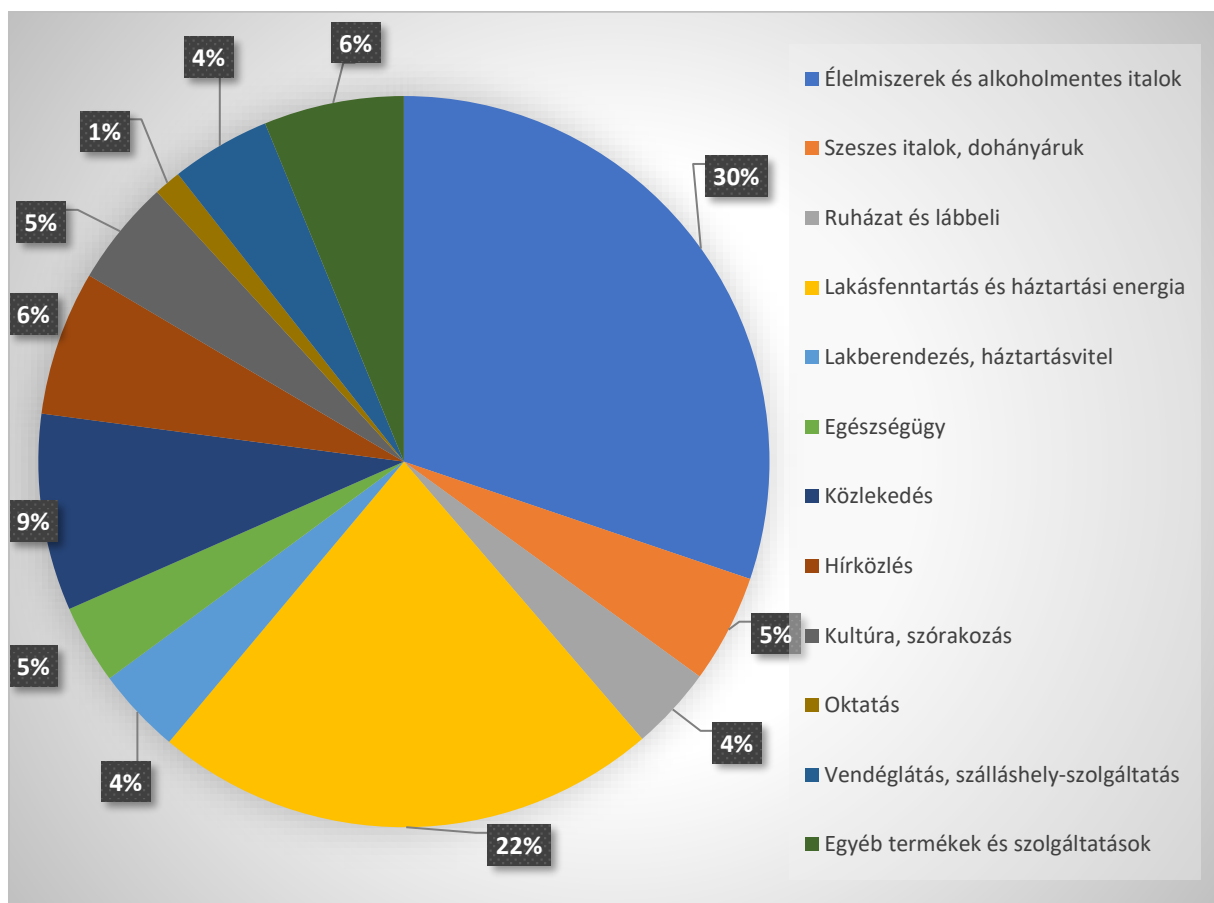
4.2. Fogyasztás-megoszlás

A lakosság büdzséjének másik része a kiadási oldal, amit egy rövidebb informáló résszel készítek elő. A kutatásom elsődleges adatforrása a Központi Statisztikai Hivatal, így az ott található 2000. január 1.-je óta érvényben lévő, az Eurostat COICOP-rendszerének (Classification of Individual Consumption by Purpose) legfrissebb (2013. évi) nomenklatúrája szerint választottam külön az egyes vásárolt fogyasztási javakat. Ezen a besoroláson felül az adatbázisban fellelhető egy olyan táblázat is melyben az egyes termékek és szolgáltatások éves fogyasztói átlagára szerepel a fent említett rendszerhez hasonló kódolással. Így a két adatsort integráltan használom fel és elemzem a saját kezűleg összeállított „fogyasztói kosaram”, illetve az egyes keresetek vásárlóerőparitásának alakulását. Ezt a kategorikus levezetést az alábbi példán kívánom bemutatni egy választott termék esetén:

- 10-56. Termékek összesen
- Élelmiszerek, szeszes italok, dohányárúk

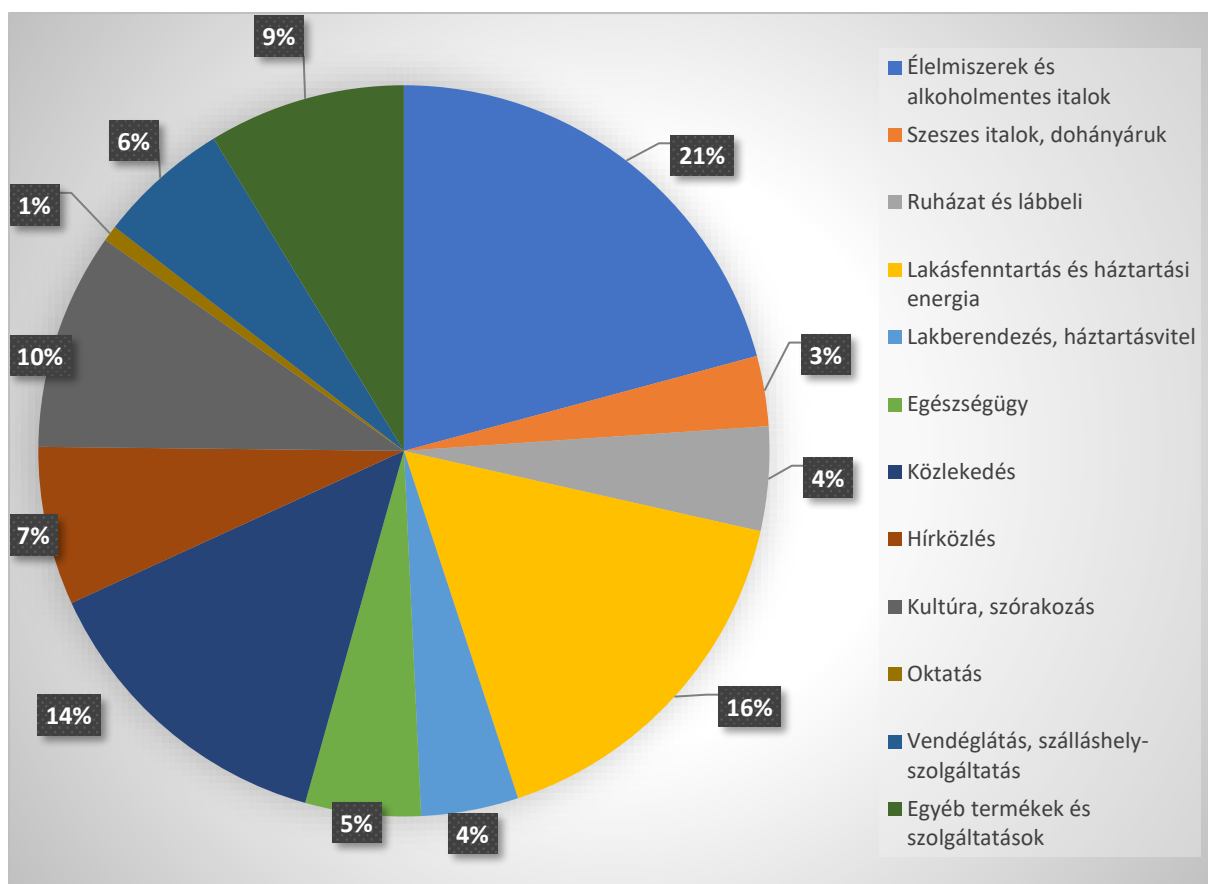
- 10. Hús, hal, készítmények
- 101. Marhahús
- 10103. Marhahús, rostélyos, kg

A megfigyelésem során két alapvető fogyasztási kategóriára összpontosítottam: az alapvető fogyasztási szükségletekre -amelyek az 'Élelmiszerek és alkoholmentes italok' és a 'Lakásfenntartás és háztartási energia' kategóriákat rejtik magukban. Illetve ennek komplementer halmazára is fókuszáltam, az alapszükségleti fogyasztási cikkeken felüli cikkek kategóriájára, mint például a 'Kultúra, szórakozás' vagy a Ruházat és lábbeli'. Ezek részesedéseinek változásai rávilágítanak a különböző jövedelmi szinteken a vásárlók preferenciáira az idő múlásával, amelyek az inflációval és a jövedelmi különbségek változásával összhangban vannak. Miután megneveztem a megkülönböztetési szempontokat a két szélső jövedelmi ötöd fogyasztásszerkezetének megoszlásával, és annak változásával, az elemzést 2019 (8-9. ábra) és 2023 (10-11. ábra) időszakát illetően folytatom.

8. ábra: Fogyasztásszerkezet az első jövedelmi ötödben (2019)

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2021c)

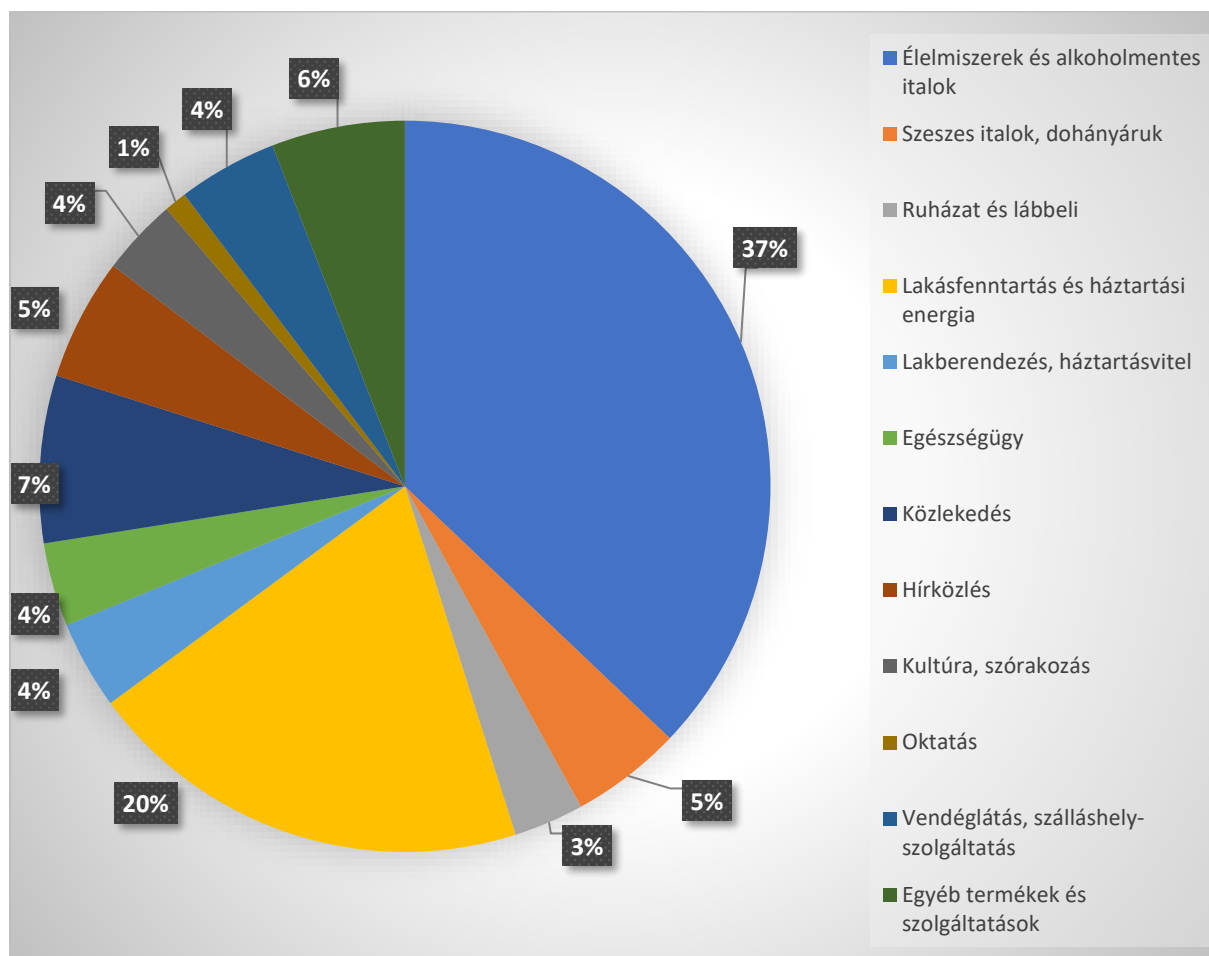
9. ábra: **Fogyasztásszerkezet az ötödik jövedelmi ötödben (2019)**

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2021c)

Az 1. jövedelmi ötödben – tekintve, hogy a keresetük a mediánbértől is kevesebb – az alapszükségelti cikkek tartalmazó csoport adja a teljes fogyasztás összetételének több, mint az 50%-át, és a vizsgált időintervallumban növekvő tendenciát mutat. Míg 2019-ben a jövedelem 30%-át emésztették fel az élelmiszerek, és 7 százalékponttal emelkedett a részesedése 2023-ra, addig a lakásfenntartására jutó 22%-os részesedés 2 százalékponttal zsugorodott, így kumuláltan a két csoport így is 5 százalékpontos részesedést szerzett. Ebből arra következtettek, hogy a napi szintű megélhetés ezen réteg számára kiemelt fókuszba került – illetve a nélkülözéshez vezetett az élelmiszer- növekedése, a háztartási energia csökkenő részesedését látván – mivel az árak emelkedésének következményeként csökkentek a keresetek reálértékei.

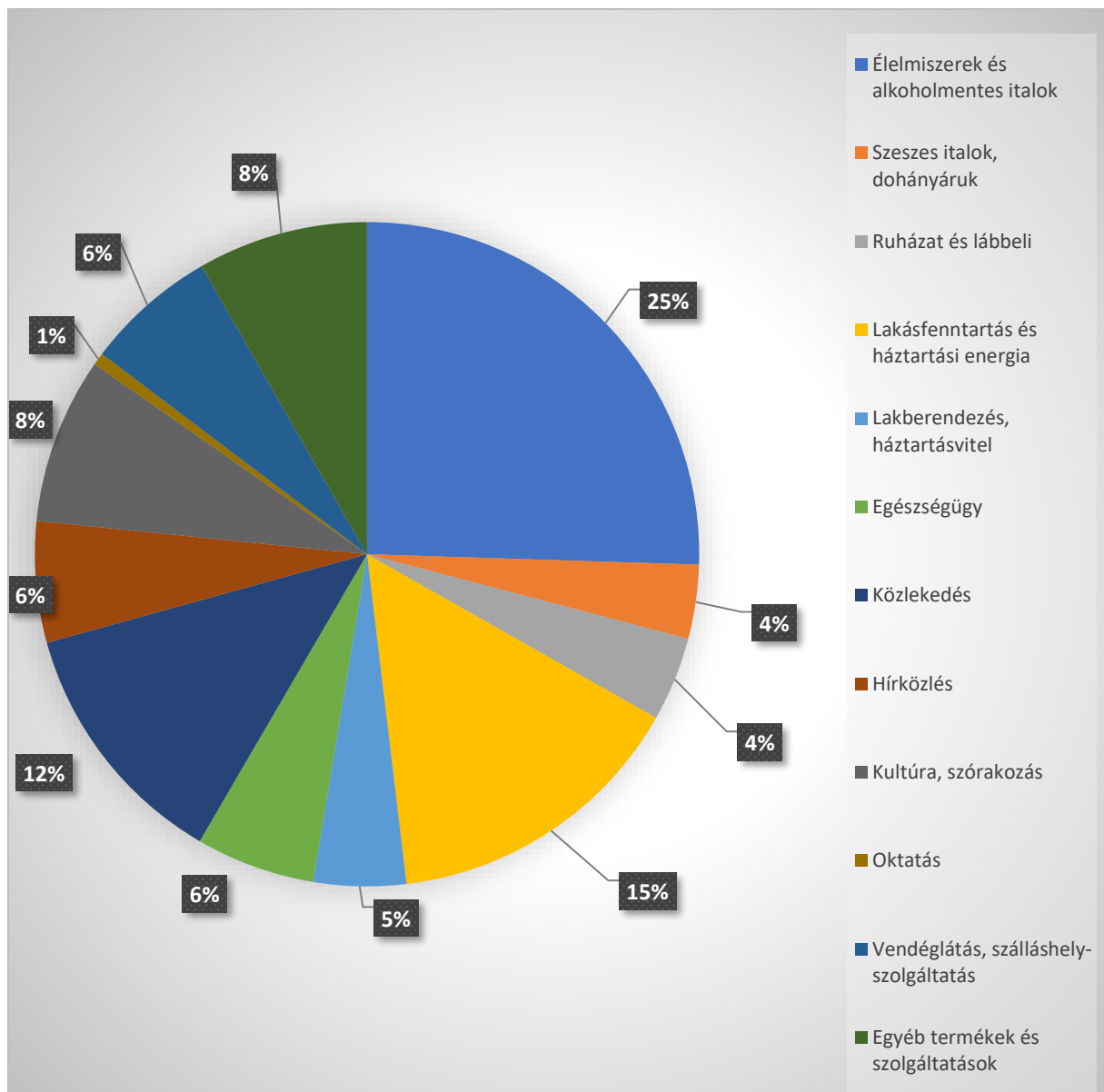
Az 5. jövedelmi ötöd (magasabb vagyoni réteg) helyzete teljesen más képet fest. Az ő esetükben a fogyasztásszerkezetük kicsivel több, mint a harmadát (37%) uralták az alapvető fogyasztási cikkek, emiatt is jól látható a szokások, vagy pontosabban a vásárlási lehetőségek közötti éles különbség. A vizsgált időszakban megjelenő növekedési trend itt is szépen kirajzolódik, viszont ennek a mértéke mérsékeltebb, hiszen a 21%-os élelmiszer kategória 4

százalékponttal emelkedett, míg a háztartási energia 16%-os részesedése 1 százalékponttal csökkent.

10. ábra: **Fogyasztásszerkezet az első jövedelmi ötödben (2023)**

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2024a)

11. ábra: **Fogyasztásszerkezet az ötödik jövedelmi ötödben (2023)**

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2024a)

Az 1. jövedelmi ötöd az a csoport, amelyik hátrányt szenved a másik vizsgált ötödhöz képest az alapszükségleten felüli termék kategóriák fogyasztásban megjelenő részarány szempontjából (48%), ami megmutatkozik a vizsgált időszak alatti változásában, hiszen 5 százalékpontot csökkent. Ez a csökkenés nagyobb mértékben (2 százalékponttal) a közlekedést érintette – tekintettel a megemelkedett üzemanyag költségekre –, de az egészségügyi és a ruházati kategóriákat is 1-1 százalékponttal lecsökkentette (43%-os teljes részesedésre).

Az 5. jövedelmi ötöd, melynek a fogyasztásszerkezetében ezen alapszükségleten felüli cikk kategóriák domináltak csak egy kisebb mérséklődés történt ugyan, de mégis a fogyasztási szerkezet megváltozott. A szeszes italok, a lakberendezés és az egészségügyi részesedése 1-1

százalékponttal növekedett, míg többek között a közlekedés, a kultúra, illetve a hírközlés részaránya esett, így az összképet tekintve 3 százalékpontos csökkenés következett be.

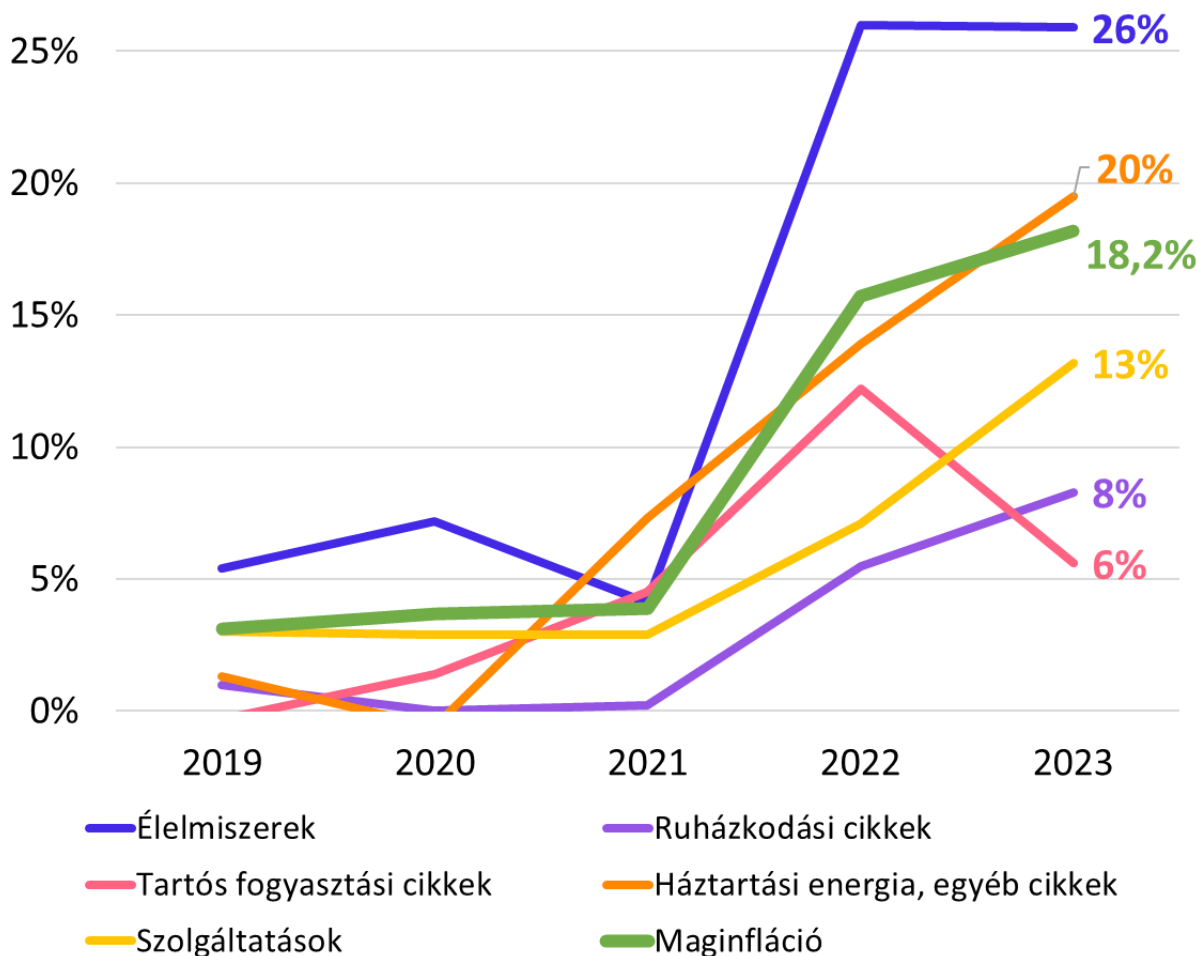
Mind a két jövedelmi ötöd esetében megfigyelhető, hogy 3 nagy csoport emelkedett ki a változás tekintetében, a Közlekedés, Hírközlés és a Kultúra, szórakozás, ami jól példázza, hogy a nem alapvető szükségletek esetében ezek a „feláldozhatók”.

A két vizsgált kategória egymáshoz viszonyított helyzete a két szélső jövedelmi ötödben

Az 1. ötöd háztartásaiban az alapvető termékekre - az élelmiszerekre és energiára fordított kiadások részaránya növekedett -, míg az 5. kvintilisben - magasabb jövedelmű csoportban -, a kiadások sokkal diverzifikáltabbak maradtak. Habár az árak emelkedése mind a két szélső réteget hasonlóképpen érintette – az alapvető termékek csoportját növelte, az alapvető fogyasztáson felüli termékek csoportjának részesedését csökkentette - különösen az alacsonyabb jövedelműek számára jelentett nagyobb terhet, mivel fogyasztásuk egyre inkább az alapszükségletekre korlátozódik hosszabb távon is, szemben a magasabb jövedelmi szinttel. Ennek következtében a jövedelmi különbségek tovább mélyülnek, növelve a társadalmi egyenlőtlenségeket.

4.3. Infláció alakulása

Miután a bevételi és a kiadási oldalt is részletesen szemügyre vettem, a kutatásom a 2019 és 2023 közötti áremelkedés mértékével folytatódik, annak érdekében, hogy pontosabb képet adjak az infláció, mint egy átlagos érték kifejtésével. Ennek a mutatószámnak a módszertana sokkal komplexebb, mint elsőre tűnik és erősen kitett a torzító értékeknek. A továbbiakban kifejtem, hogyan alakultak az a COICOP csoportok áremelkedései (12. ábra) – az egybeolvasztható kategóriákat, mint például a 'Lakásfenntartás és háztartási energia', illetve a 'Lakberendezés, háztartásvitel' integrálva -, és reflektorfénybe helyezek bizonyos termékeket, hogy pontosabb képet fessek, miért is nem elegendő pusztán egy sok adatot tömörítő mutatószámnál megállni, kiváltképp az infláció elemzése során.

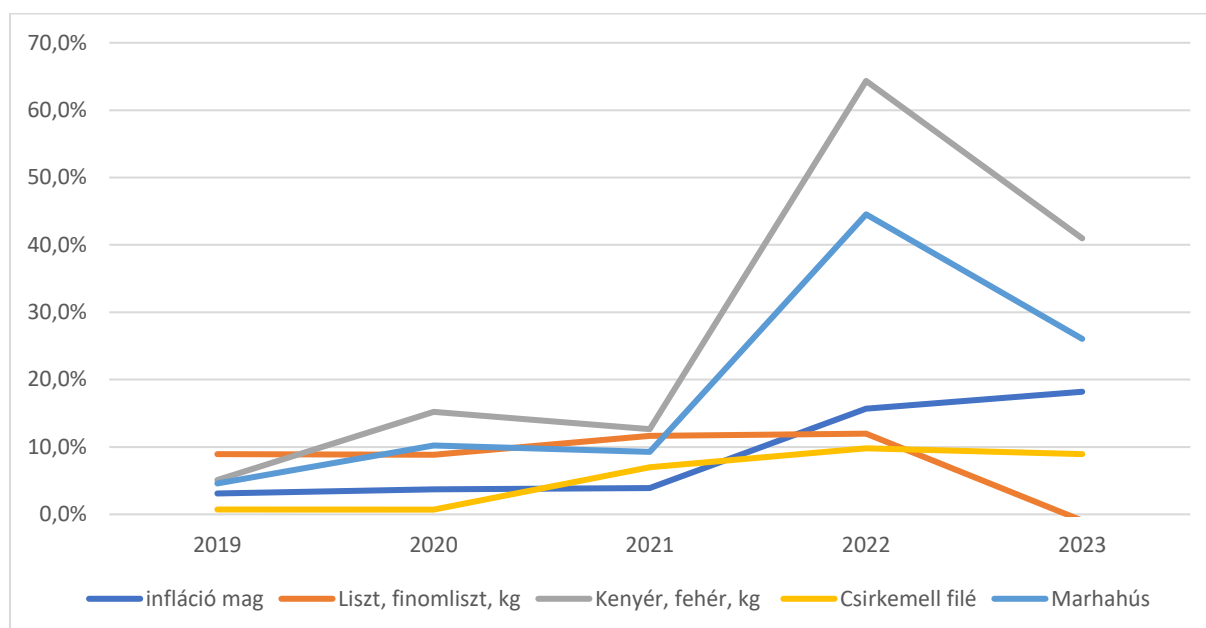

12. ábra: A nagy fogyasztási csoportok inflációjának alakulása

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2024b)

Az 10-17. Élelmiszerek csoportja mutatta az egyik legnagyobb mértékű kiugrást, amelyet különösen az alapvető termékek, mint a' 10. Hús, hal, készítmények', a' 11. Tej tejtermék, tojás' és a' 13. Cereáliák, édességek' (13. ábra) – esetében láthatunk a legtisztábban. Ezek az ellátási láncok fennakadásai, az alapanyagárak növekedése és a fogyasztói igények töretlensége miatt különösen érzékenyek voltak a globális hatásokra, amit indokol, hogy a drasztikus emelkedésük 2022, és 2023-ra tehető. A 10-es csoporton belül vizsgált termékek esetében ugyan az általánosan választott Marhahús áremelkedése 2019 és 2021 között viszonylag „reális határon” belül mozgott (4,6 és 10,2% között), azonban a 2022-es évtől unortodox módon az éves emelkedése 44,5%, illetve 26,1% volt. Ezzel ellentétben a Csirkemell filé inflációja stabilan 10% alatt maradt, ami kifejezetten jól mutatja a hatósági ár lehúzó hatását – mint külső ráhatás -, ugyan a kereslet esetén elérhetőség szempontjából pozitív, viszont erősen torzítja az összesített mutatót. Egy másik példa a Cereáliák esete, ahol a Liszt, finomliszt, mint „árstoppos” termék árának emelkedése 8,9% és 12% között mozgott, majd ezt 0,9%-os csökkenés követte 2023-

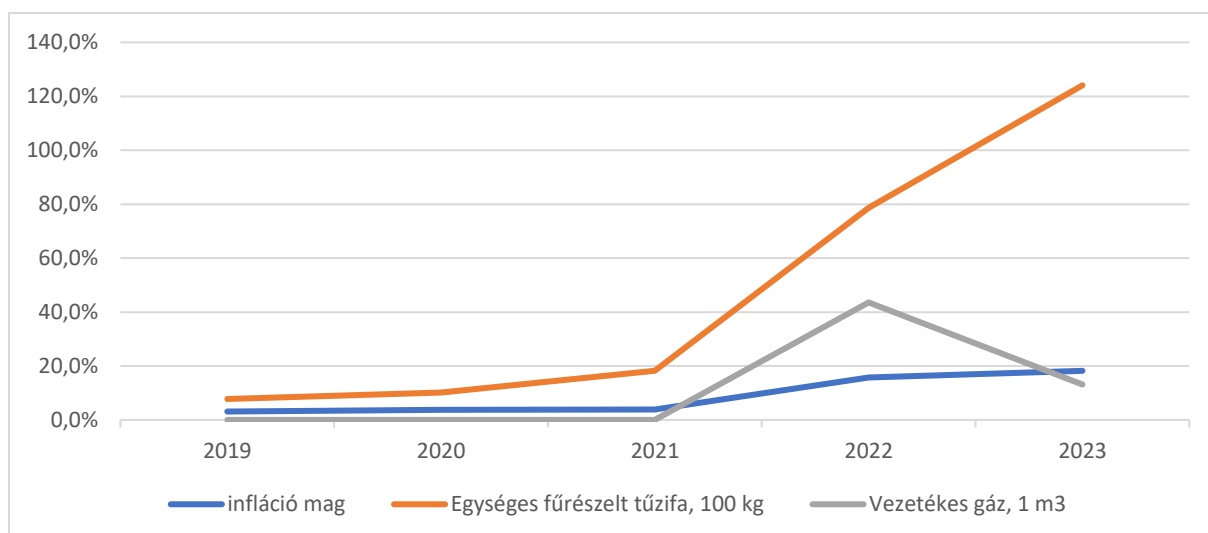
ban, melyben a Covid-járvány hatása „lecsengését”. Ennek szöges ellentéte a Fehér Kenyér inflációja, mely 12,6% és 64,3% áremelkedés volt a „csúcsidőszakban”.

13. ábra: A maginfláció és a választott élelmiszerek áremelkedésének alakulása 2019 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2024d)

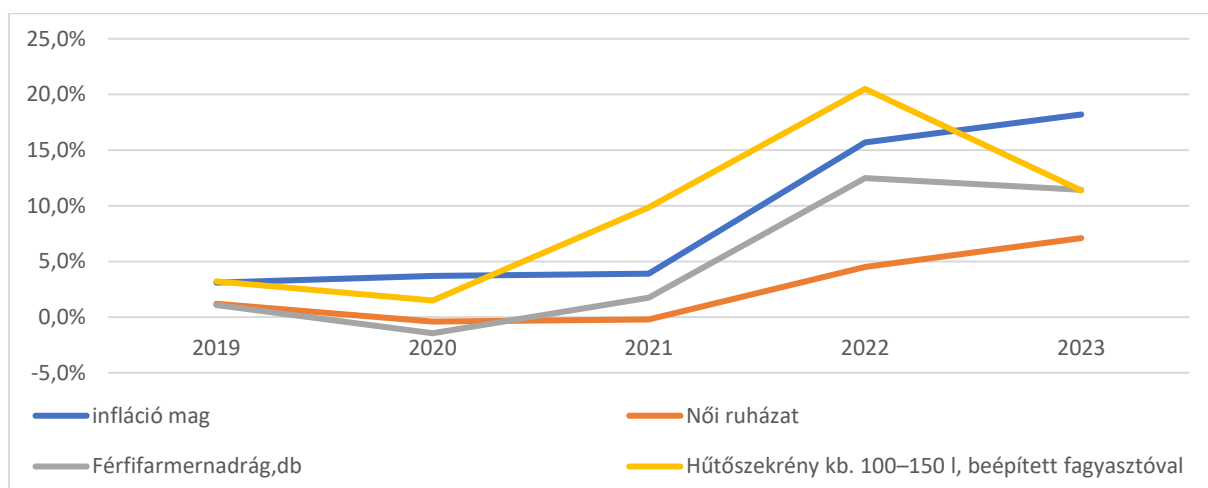
A megemelkedett 50.-es kódszámú 'Háztartási energia' volt a másik csoport – az Egyéb cikkek is magába foglalva (a 14.-es ábra alapján) –, amely magasan tartotta az összesített inflációt a vizsgált időszakban, valamint nagyobb mértékben érintette a lakosságot, különösen az Egységes fűrészelt tűzifa és a Vezetékes gáz terén. Ezek az rohamos mértékű növekedések javarészt a külpolitikai konfliktusoknak, és további bizonytalanságoknak köszönhető, ami tekintetében amiatt, a kormány a rezsicsökkentés „csökkentéséhez” folyamodott. A hagyományosabb energiaforrás esetében fokozatos emelkedést tapasztalhatunk 7,8%-10,2%-18,2%-78,6%-124,1%-os növekedési ütemmel évről évre, míg a gáz tekintetében ennél mérsékeltebb a helyzet – a kormány rövidtávú segítségének köszönhetően –, és csak a rezsicsökkentés „csökkentését” követően szabadult el az infláció (2022-ben 43,6%, és 2023-ban 13,1%-kal).

14. ábra: A maginfláció és a választott háztartási energiák áremelkedésének alakulása 2019 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2024d)

A 3. Ruházkodási cikket (15. ábra) legfőképpen az ellátási láncbeli aggályok, - ezen belül a megemelkedett alapanyag- és energiaköltségek - csak a 2021. évtől befolyásolták. Mivel a 4. Tartós fogyasztási cikkek utáni kereslet – és vele együtt járó infláció - a Covid-járvány következtében ugrott magasat, de az előre nem látható helyzet rendeződését követően, és a „pánik-vásárlások” végezetével visszaállt a megszokott szintre. Összefoglalóan ez az a két csoport, amely a preferenciákat és a vásárlási gyakoriságot tekintve is lefelé húzta az áremelkedés mutatószámát a vizsgált időszakban.

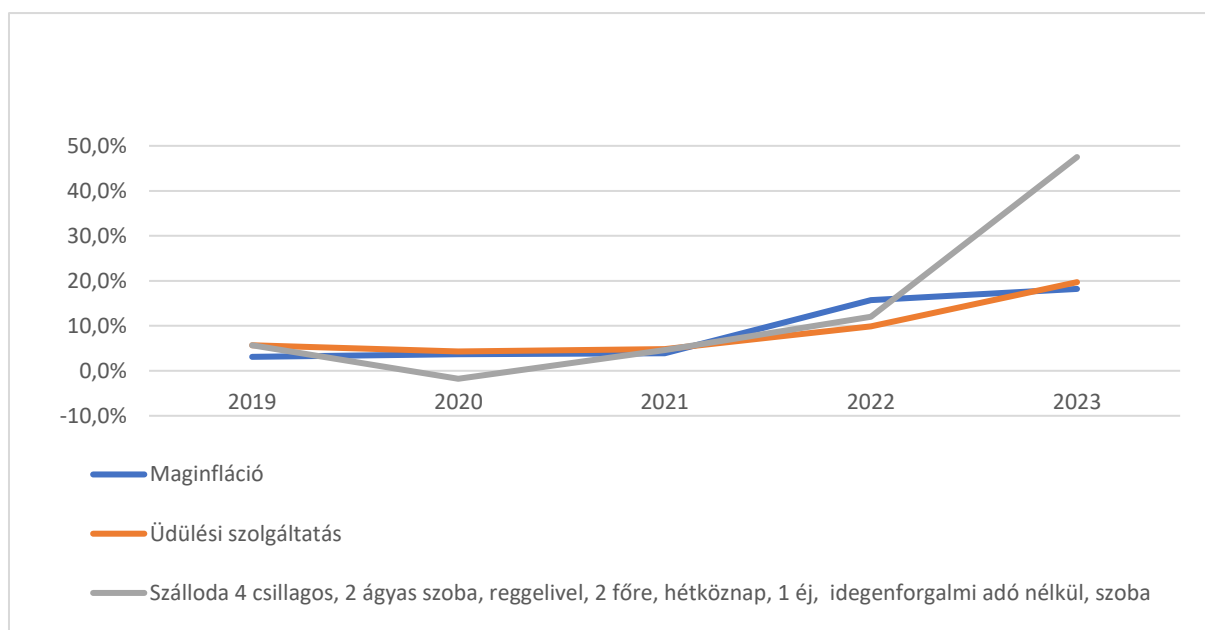

15. ábra: A maginfláció, a választott ruházati és tartós fogyasztási cikkek áremelkedésének alakulása 2019 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2024d)

A 6. Szolgáltatások teljes csoportja jóval több kategóriát ölel fel magában, hiszen az előtte felsoroltakkal szemben a 10-56. Termékek kategóriái külön-külön voltak elemezve. Ez is lehet

az oka annak, hogy a Ruhajavítástól, a Hírközlésen át, a Szerencsejátéktól az Üdülési és Egyéb szolgáltatásokig széles skálán megtalálhatóak az egyes elemei. Ezen kategóriák áremelkedése az 'Élelmiszerek' és a 'Ruházkodás és tartós fogyasztási cikkek'-kel hasonló időben (2021-től) kezdett el emelkedni, azonban ez napjainkban (2024) is töretlenül magasan emelkedik, és struktúráját tekintve az előrejelzések szerint ez a kategória fog hozzájárulni a legnagyobb mértékben a 2024. évi inflációs számhoz. Ez részint annak köszönhető, mivel ez a szektor volt a legerősebben kitett a külső környezeti hatásokra, mint a Covid-járvány okozta fogyasztás-csökkenés – ahol minimális árcsökkenés volt megfigyelhető éves alapon -, illetve a külpolitikai konfliktusok miatti ellátási láncbeli akadozásokra – ami az alapanyag árakat növelte. Ennek a példának a teljes körű megtestesítője - ami a vendéglátási szektorból emelkedik ki - a KSH adatai alapján a 4 csillagos és 2 ágyas, Szállodai szobára esett a választás (idegenforgalmi adó nélkül, hétköznap, 1 éjszakás alkalommal kalkulálva). A fent említett körülményekre alapozva így már jobban értelmezhető a teljes ágazatot érintő infláció a 2020. évi 1,8%-os csökkenést, valamint a 2023. évi 47,5%-os növekedést figyelembe véve. (16. ábra)

16. ábra: A maginfláció, az üdülés, illetve a szállodai szoba áremelkedése áremelkedésének alakulása 2019 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2024d)

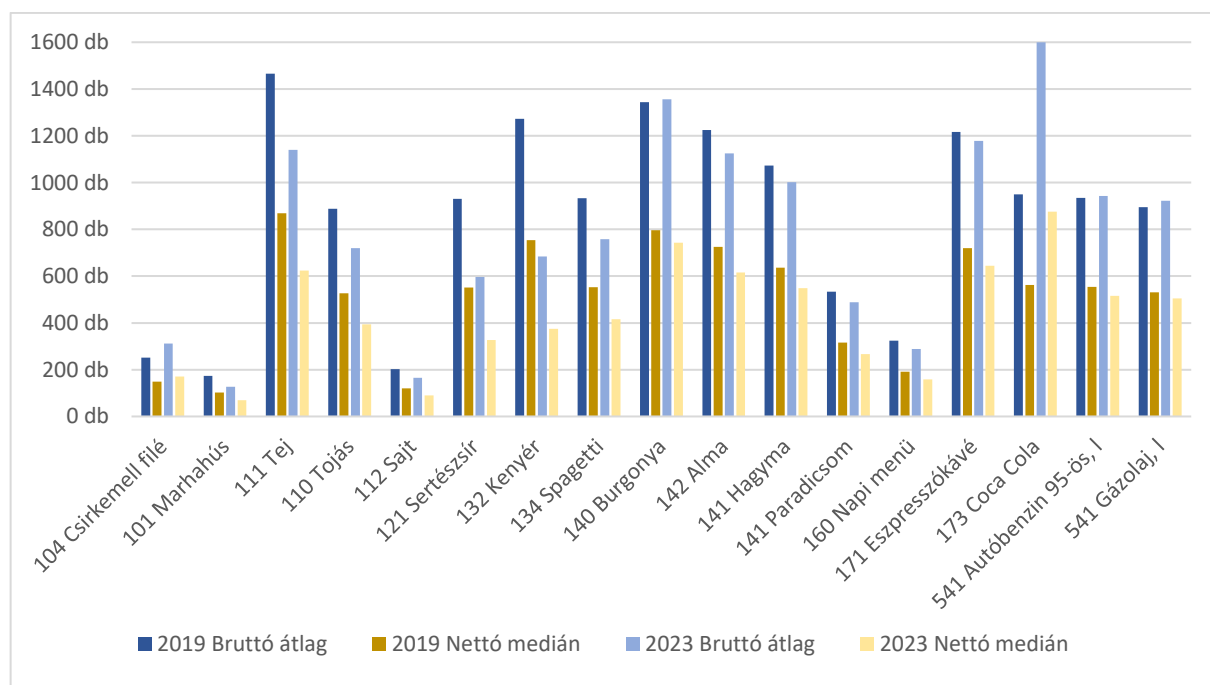
4.4. Vásárlóerőparitás

Miután a választott termékek, illetve szolgáltatások éves alapú áremelkedését összefoglaltam, a kutatásomban a keresetekre és reálértékükre gyakorolt hatásával folytatom az elemzést. Ezt a vásárlóerőparitás módszerével határozom meg, azonban a korábban megjelenített rekord mértékű áremelkedések itt már pontosabb számadatokkal lesznek

kifejezve. Megnézem mennyi „egység” fogyasztási cikket lehet vásárolni a bruttó átlag-, illetve a nettó mediánbéréket alapul véve, majd ezeket az értékeket összehasonlítom az „élelmiszerek és járműüzemanyagok” (17. ábra) és a „nem-élelmiszerek” (18 ábra) csoportba rendezésével. Az elrendezés a szélsőséges értékek, és ezúton a megfelelő mennyiségi egységszám függvényében lettek ilyen módon megalkotva.

A kutatás korábbi szakaszában kiemelt Csirkemell filét és a Marhahúst hasonlítom össze. Míg a „hatósági ár” -ú termékből 2019-ben a bruttó átlagbérből 251 egységet tudtunk venni, és ez reálértékét tekintve – több, mint 24%-kal - növekedett 2023-ra 312 egységre, addig vele szemben a másik termék a 'Hús, hal, készítmények' csoportjából 174 egységről 127 egységre csökkent - ami csaknem 27%-os visszaesést jelent. Megegyező kalkuláció esetén a nettó bérekkel azonban már csak szűk 15%-os emelkedést fedezhetünk fel a csirkemell, valamint 32,5%-os mérséklődést a marhahús esetében. Az Élelmiszeren belüli következő csoport a Tej, tejtermék, tojás kategória' volt, amik közül a helyzetet kicsit felülírja, hogy a tej és későbbi bevezetést követően (2021 október) a tojás ára is „be lett fagyasztva”. Ezekről függetlenül a sajtot nem érték külső értékelést befolyásoló tényezők, így megbízható viszonyítási alapot tudok adni. A bruttó átlagbérből a tejből 2019-ben 1466 egységet tudtak venni – a tojásból pedig 888-at, azonban 2023-ban már csak 1140-et volt lehetőség, ami megközelítően 22%-os csökkenést jelent – a tojás viszonylatában pedig 19%-os és 720 egységet képes vásárolni. Az „ársapkás” termékekkel szemben a sajt nem mutatott nagy eltérést, hiszen 202 egységről 166-re csökkent, ami hasonlóképpen 19%-os mértékű. Ugyanakkor vessünk egy pillantást a másik kereseten (nettó mediánbér) vett vásárlóerő értékére 2019-ben és 2023-ban. 2019 esetében tejből 869 egységet lehetett megvásárolni - majdnem 600 egységgel kevesebbet a bruttó átlaghoz képest -és ennek a mértéke 2023-ra bő 28%-kal esett vissza – itt látható az „árstop” kizárólagos rövid távú előnye. A tojás és a sajt a tejhez képest valamivel feljebb teljesített, de itt is erős a reálérték-csökkenés 25-26% között mozog. A tejtermékeket a Sertésszár követi, amely egy igazán extrém érték mind a bruttó átlagbér reálértékének a változása (kicsit kevesebb mint 36%), mind a nettó mediánbér (41%) szempontjából. A következő nagy csoport a cereáliák, melyből a fehér kenyeret és a spagetti tésztát választottam. Az előbbi – ahogy korábban is írtam – bruttó átlagkereset értékét tekintve 46%-ot romlott, míg a nettó medián kicsivel több mint 50%-ot. A spagetti tészta esetén az eddig elhangzottakhoz képest pozitívabb adatokat fedezhetünk fel, hiszen a bruttó átlagbér 18,6%-kal, a nettó medián pedig 25%-kal romlott. A cereáliákat követően zöldség, gyümölcs és burgonyánál tartunk, ahol 4 elemet is vizsgálok. Első reprezentánsként a burgonyát választom, hiszen abban a kitüntetett szerepben van, hogy - eddig minden termékkel szemben - a bruttó átlagbérrel kalkulálva növekedett a

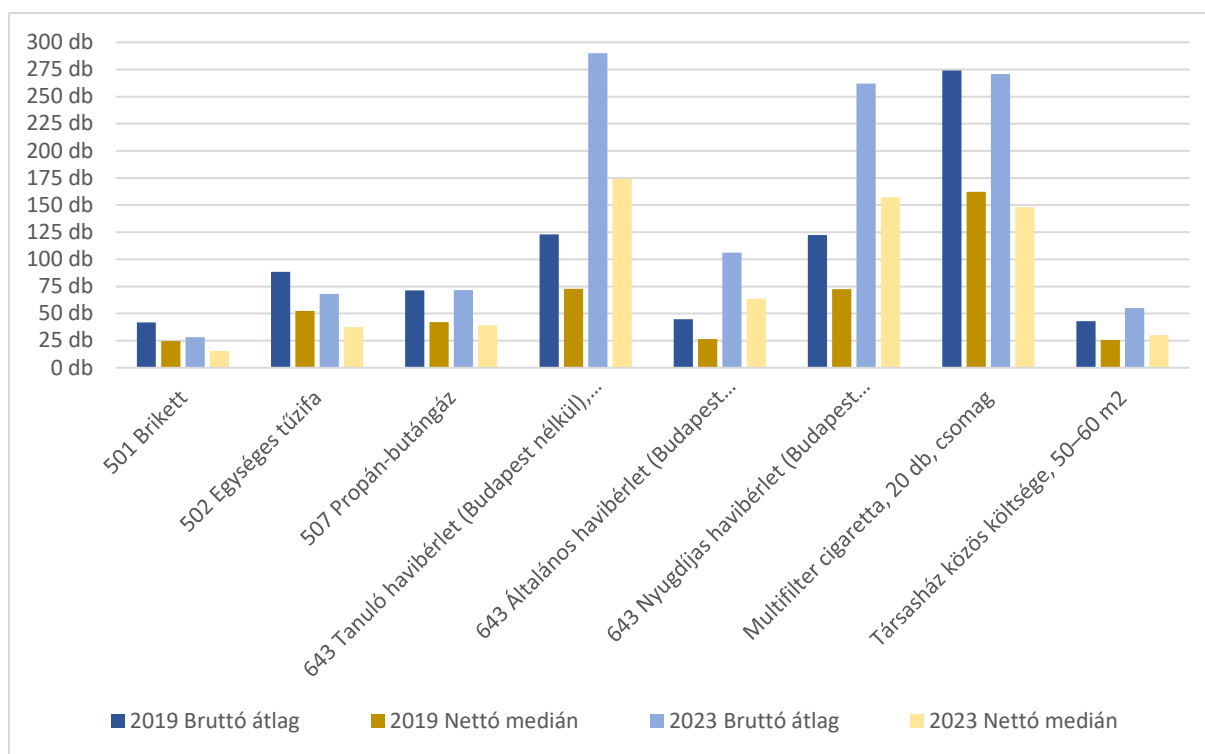
vásárlóerejének az értéke kevesebb mint 1%-kal. A nettó mediánbér szempontjából nem ennyire pozitív a helyzet, hiszen itt 7%-kal romlott az érték. A krumplival ellentétben, az alma, a hagyma és a paradicsom is közel azonos tendenciát mutat: a bruttó átlagkereset esetében 6-8%, a nettó medián szerint 13-15% közötti volt a vásárlóerejének a romlása. Az élelmiszerek utolsó vizsgált csoportját összevontan kezelném az összehasonlítás jegyében. Egy napi menü a bruttó átlagbér erejét tekintve 11%-kal romlott, míg a nettó medián 18%-kal. Az eszpresszó kávéhoz mért vásárlóerő sokkal kiegyensúlyozottabb, mivel a bruttó átlag 3%-ot, a nettó mediánbér bő 10%-ot veszített értékéből. Az élelmiszerek vásárlóerejének zárásaként egy meglepő elemmel zárnék, amely esetében mind a bruttó átlag (68%-kal), mind a nettó medián (55%-kal) növekedett vásárlóerejét tekintve, és ez nem más, mint: a Coca Cola. Az üzemanyagok tekintetében is jelentős változások voltak a külpolitikai hatások, mint az ellátási láncok okozta bizonytalanság, és a konfliktusok fényében. A kutatásban kapott eredmény igazán meglepett, hiszen a benzin esetén a bruttó átlag majdnem 1%-os reálérték-növekedés mutatható ki, szemben a nettó medián bérrel, ahol 7%-os a csökkenés. A dízel esetében ezek a számok kicsivel „feljebb tolódtak” és a bruttó reálérték 3%-kal emelkedett, míg a nettó medián „csak” 5%-kal került lejjebb. Ehhez az adatsorhoz azonban szükségének érzem kiemelni a „hatósági ár” -ak megemlítését, hiszen jelen esetben sem kapunk teljesen pontos képet az üzemanyagok helyzetéről, mivel ebben az időszakban sok független benzinkút zárt be.

17. ábra: A bruttó átlag-, és a nettó mediánbérből vásárolható élelmiszerek egységsszáma
2019-ben és 2023-ban

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2024d)

A vizsgált termékek másik csoportját a nem-élelmiszerek és üzemanyagok alkotják, amelyek elemei széles spektrumon mozognak. Elsőként a hírhedt háztartási energiákkal kezdem, mely esetén a korábban már felmerült egységes tűzifán felül még nem említett energiaforrásokhoz való vásárlóerejét mérem meg a kereseteknek. A csoportot a brikett (100 kg) indítja a bruttó átlagbérhez viszonyított majdnem 33%-os romlással (csaknem egy harmadának elvesztésével), illetve a nettó mediánbér kevesebb, mint 37%-os reálérték csökkenésével. A tűzifa esetében ez 23%-os bruttó átlag és 29%-os nettó mediánbér csökkenést mutat, és ez a régebbi háztartások szempontjából kifejezetten kedvezőtlen, hiszen az ilyen helyeken főképp ilyen energiafelhasználás a jellemző. A propán-butángáznál a bruttó átlag vásárló ereje 0,5%-kal növekedett, míg a nettó mediánbérhez képest 7%-os csökkenést mutat. Következőkben a szolgáltatások egy -korábbiakban még nem említett - csoportjával folytatom az elemzést, mely az utazási költségeket fogja magában rejteni, azok érintően, akiknek nincs saját járművük, így tömegközlekedési eszközt vesznek igénybe akár dolgozók, tanulók akár nyugdíjasok. Náluk az keresetek a vásárlóerejüket tekintve roppant magas növekedést mutatnak - itt volt a legmagasabb a vizsgált termékek és szolgáltatások teljes körében viszonylatában – 136%-os bruttó átlag és 140%-os nettó medián tekintetében. Ezt követően egy luxuscikknek számító dohányterméket – a 20 szálát tartalmazó Multifilter cigarettát – is megnéztem és míg a bruttó átlag alig 1%-kal romlott, addig a nettó medián majdnem 9%-os mértékben a vásárlóerejét tekintve. A megélhetés szempontjából egy kifejezetten fontos és érdekes adat elemzésével zárnám a kutatás ezen részét, mely nem más, mint az 50-60 négyzetméteres társasházak éves átlagos közös költsége. Amíg a bruttó átlagbér vásárlóerejének változását nézzük, amely 28%-os növekedést mutat, addig a nettó mediánbér növekedése 18%-os ami biztató érték.

18. ábra: A bruttó átlag-, és a nettó mediánbérből vásárolható nem-élelmiszerek
egységszáma 2019-ben és 2023-ban

Forrás: Saját szerkesztés (KSH, 2024d)

Az előbbi termékek és szolgáltatások árait figyelembe véve pozitív és negatív adatok sokaságával néztünk szembe. Ugyanakkor, ha visszatekintünk még a fogyasztásszerkezetre a két szélső jövedelmi ötöd esetében, borúsabb képet festenek a „számok”, hiszen a vásárlóerő jelentős részének csökkenése éppen az élelmiszerek és háztartási energiához köthető cikkek esetén mutatkozott meg, ami a korábbiak alapján az alsó kvintilis több mint 50%-át tették ki arányaiban – és növekvő tendenciát jeleztek előre.

A legfrissebb trendek alapján a szolgáltatási szektor inflációja különösen kiemelkedő, amely a közlekedés, szórakozás és a mindennapi háztartási szolgáltatások árait egyaránt érinti. Mivel ezek a szolgáltatások rendszeres igényt jelentenek, a növekedés tovább csökkenti a háztartások vásárlóerejét, főként az alacsonyabb jövedelmű csoportoknál, akik jövedelmük nagyobb részét kénytelenek ezekre a szolgáltatásokra fordítani.

A második tanulság, hogy az infláció szerkezete megváltozott. Tartósan magasabb maradat a szolgáltatások inflációja, az EU átlagában két és félszerese a korább időszak átlagának, Magyarországon inkább a háromszorosa. Virág Barnabás szerint a fogyasztói szokások megváltoztak, mert eltolódott az igény a szolgáltatások felé a tartós fogyasztási cikkek felől. (Portfolio, 2024)

4.5. A Zsíroskenyér Index célja és alapja

A kutatás során megalkotott Zsíroskenyér-Index célja, hogy a vásárlóerő változását egy mindenki számára elérhető, alapvető magyar étel, a zsíroskenyér alapanyagkölségein keresztül mérje. Ez a mutatószám jól tükrözi, hogy a mindennapi fogyasztáshoz használt összetevők áremelkedése hogyan érinti a magyar lakosság különböző szegmenseit, és széles körben érthető módon mutatja be az infláció hatását a mindennapi vásárlóerőre.

Az étel alapanyagait tekintve nem állt rendelkezésre konkrét recept, hiszen ízlés szerint más-más módon és mennyiségben készítik, így a KSH által közölt éves átlagos árakat használtam fel és vizsgáltam meg az infláció és a keresetek vásárlóerejének hozzájuk kapcsolódó változását az alábbi módon:

- **Fehér kenyér (kg):** Az alapvető élelmiszer – az éves átlagára 2019-ben 309 Ft, 2023-ban 929 Ft -, amelyre az infláció különösen nagy hatással volt, jelentős áremelkedést mutatott. Az infláció mértéke - kizárólag két év leforgása alatt - 2022-ben 12,6%, majd 2023-ban 64,3%-kal emelkedett. Amennyiben a keresetek vásárlóerejének változását vizsgáljuk a nettó mediánkereset értékét tekintve 2019-ről 2023-ra kicsivel több, mint 50%-ot zuhant.

- **Sertésszír, 400-500 g (kivéve mangalica):** Ezen zsiradék – melynek éves átlagos egységára 2019-ben 309 Ft, 2023-ban pedig 958 Ft volt - szintén jelentős növekedést mutatott, mely a globális élelmiszerpiaci áremelkedések, illetve a mezőgazdasági termelési költségek emelkedésére vezethető vissza. A vásárlóerő tekintetében ez a bruttó átlagbér 36%-os, a nettó mediánbér több, mint 40%-os mérséklődést mutatja.

- **Vöröshagyma (kg):** Az élelmiszerpiac változásai és az ellátási lánc nehézségei miatt szintén érzékeny volt az áremelkedésre, ami a nettó mediánbér vásárlóerejének mérséklődésén (14%-os esés) is jól látható. Az éves átlagos ára 2019-ben 332 Ft volt, ami 2023-ra 570-Ft-ra emelkedett.

- **Finomított étkezési só, (kg, kivéve tengeri só):** Ez az étkezések szempontjából elengedhetetlen alapanyag - a többi termékhez hasonlóan - szintén érzékeny volt az infláció okozta árváltozásra. Ezt példázza, hogy a nettó mediánbér vásárlóereje 2019 és 2023 között 30%-ot esett.

A 2019 és 2023-ban mért éves átlagos árak alapján az összesített eredmények szerint, míg egy zsíroskenyérhez szükséges alapanyagok beszerzése -az elkészítéssel járó költségek nélkül - 2019-ben 1154 Ft-nak volt megfeleltethető, addig 2023-ban ez a kumulált ár 2760 Ft volt, ami 139,17%-os áremelkedést jelent a 4 év leforgása alatt. Ha visszaemlékezünk a keresetek emelkedésére – különös figyelemmel követve a nettó átlag és a nettó mediánbér változását – láthatjuk, hogy a 60% és 48%-os emelkedésük nem követte le ennek az alapvető élelmiszer-

összeállításnak az inflációját, amiből erős visszaesésre következtethetünk. Számokban kifejezve ez azt jelenti, hogy míg 2019-ben a bruttó átlagbérből 309 ilyen egységet tudtunk elkészíteni az alapanyagok árából, addig ez 2023-ra 207 egységre csökkent. Ez a bér vásárlóerejét tekintve 33%-os csökkenést mutat, vagyis az értékének a harmadát. A medián keresetet említve jóval csekélyebb eredményt kapunk – már csak azt a tényt figyelembe véve, hogy 20 egységgel így is több a bruttó átlagkereset erejének csökkenése után megvásárolható egységszám - a 183 egységgel 2019-ben, azonban a vásárlóerő csökkenésének mértéke, amely 38%-os volt a vizsgált időszak végére (2023-ra) már csak 113 egységre elegendő.

A „Zsíroskenyér-mutató” jól szemlélteti a mindennapi vásárlóerő csökkenését, amely a felső jövedelmi csoportok preferenciái mellett ugyan eltörpül, de a legalacsonyabb jövedelmi réteget kifejezetten negatívan érinti. A kumulált inflációs értékből megállapítható, hogy a termék előállítási költsége az infláció „elszabadulása” -t követően drasztikus mértékben emelkedett, ezzel csökkentve a keresetek vásárlóerejét a teljes lakosság viszonylatában.

A „Zsíroskenyér-Index” a jövőben is alkalmazható mutatószám lehet, amely finomítható arányokkal, vagy regionális árak bevonásával a külföldi kitekintés és összehasonlítás érdekében. A módszertan révén a vásárlóerő romlása hosszú távon is nyomon követhető, így a mutatószám segíthet a háztartások gazdasági helyzetének, illetve az inflációs trendeknek az értékelésében.

5. Következtetések és javaslatok

5.1. Sávós jövedelmi adóztatás

A sávós jövedelmi adóztatás bevezetése csökkentheti a keresetek és a vásárlóerőparitás terén kiemelt jövedelmi egyenlőtlenségeket azáltal, hogy magasabb adókulcsot alkalmaz a magasabb jövedelemmel rendelkezők számára, míg az alacsonyabb jövedelműek terheit mérsékli. Ez a modell jóval igazságosabb adórendszert biztosítana mind a lakosság, mind a központi költségvetés helyzete szempontjából, és elősegítené, hogy a háztartások szélesebb köre számára lehetőség nyíljon az alapvető szükségleteken felüli termékek és szolgáltatások vásárlására. Ez az intézkedés véleményem szerint nagy mértékben javítana a társadalmi egyensúlyon, a magyarországi jóllét megítélésén és a kutatás során elemzett két szélső ötöd fogyasztásszerkezete közötti különbség helyzetén az arányokat redukálva.

5.2. Általános forgalmi adó csökkentés indokolt esetekben

A kutatás során megvizsgálva, hogy a „hatósági árak” rendszere ugyan rövid távon hatásosan működött, a másik oldalról rá kellett jönnünk, hogy ez hosszútávon nem egy fenntartható eszköz az árak gyors emelkedésének megelőzésére. Ehhez a magas inflációs nyomáshoz Magyarországon - mely az Európai Unión belül is dobogós helyezést elérő volt – a termékek és szolgáltatásokhoz kapcsolódó általános forgalmi adó 27%-os terhe is hozzájárult. Ezen fogyasztási cikkeknek- szemben az Unió többi országával – magasabb volt a bázisuk, amire az infláció okozta növekedés „rárakódott”, így jóval magasabb volt maga az áremelkedés mértéke is. Az én javaslatom ilyen esetekben, a „hatósági árakkal” szemben az általános forgalmi adó mértékéből történő meghatározott (megközelítőleg 6-10) százalékpontnyi mérséklés a vizsgált időszakhoz hasonló kaotikus állapotokban bizonyos időszakra. Természetesen a közgazdaságtani utóhatására is gondoltam, hiszen ezeknek az adóbevételeknek a hiánya – egy erősen indirekt adókra épülő országban – nagy kockázattal jár, azonban okulva a jelenlegi helyzetből, melyben a lakosság elvesztette a bizalmát, és az „infláció lecsengése” után megtakarításait kívánja visszaépíteni, miközben a mindenkori kormány a gazdaság élénkítésével igyekszik elérni az ÁFA bevételek okozta hiányt, nem teremt ideális helyzetet a központi költségvetés számára. Egy ilyen intézkedéssel azonban a bázisár alacsonyabb lenne, valamint vele együtt alacsonyabb lenne az áremelkedés mértéke, így a lakosság mindenféle a kisebb beavatkozás ellenére szélesebb termékpalettán vásárolhatna kevésbé magas áron.

5.3. Hazai vállalkozások versenyképességének növelése

A fenti bekezdésben említett ÁFA-bevételek kiesésének kompenzálása érdekében egy másik intézkedést is bevezetnék a hazai szektorok támogatása érdekében. Az utóbbi időszakban

jelentősen megnövekedett a külföldi működőtőke beruházások száma Magyarország területén, melyek oka a nyitott kapuk politikáján felül az „adóparadicsom” jellegünk. Ez alatt a különösen kedvező 9%-os TAO-t (társasági adó) értem az ország területén működő vállalatok számára – szemben Európa más országaihoz képest, ahol ettől csak magasabb kötelezettségekkel találkozhatnak a piacon. Ezúton egy olyan javaslattal állnék elő, hogy a hazai piacot 90% fölött uraló kis-, és közép vállalkozások forrásbeli hátránya és versenyképességének támogatása érdekében számukra maradjon a jelenlegi adókulcs, azonban a külföldi függőség csökkentése érdekében a piacra „betörő” multik adóját az Európai Unió átlagához igazítanám – ezzel kiegészítve a költségvetési hiány „betöméséhez” szükséges forrásokat. Ezen felül, sokkal költséghatékonyabb megoldáshoz juttatja az országot, hiszen a hazai termelők, gyártók termékei kerülnének a piac „fókuszába”, ezzel is az itthoni vállalkozások jutnának a szükséges forráshoz, érnének el magasabb árbevételt – ami a további finanszírozási képességükhöz is pozitívan járul hozzá -, másik oldalról pedig a vásárlók is megbízható forrásból származó termékeket és szolgáltatásokat vásárolnának meg, és sokkal kedvezőbb áron – mintha importált áron szereznék be.

A másik szempont - amivel a külföldi működőtőkével szemben állást foglalnék - a nekik „köszönhető” számos megnyílt alacsony hozzáadott értékű munkahely, illetve az ország területén megtermelt profit-kivitel. Ezért azt javasolnám, hogy a magas hozzáadott értéket teremtő vállalkozások számára nyújtott kedvezmények ösztönözhetik a kutatás-fejlesztésből származó innovációt, a fenntarthatósági törekvések kiteljesedését, valamint a szakmai tudás növekedését. Ezért is az eddigi inkább extenzív beruházási törekvésekről, mostmár a mindenkori kormány által hirdetett intenzív beruházásokra helyezném a fókuszot. Az ilyen jellegű vállalkozások támogatása hozzájárulhat ahhoz, hogy a magyar gazdaság hosszú távon is felvehesse a versenyt más országokkal kis méretére ellenére is. Ezek az adókedvezmények, támogatások segíthetnek a munkaerő képzésében, és a magas szintű foglalkoztatás megőrzésében, ami növeli a hatékonyságot a munka számos területén és közvetetten javíthatja a lakosság vásárlóerejét.

ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatásom célja az volt, hogy részletesen bemutassam a Magyarországon tapasztalható infláció hatásait az átlag- és mediánbérek vásárlóerejére 2019 és 2023 között, különös tekintettel arra, hogy miként változott az átlagos magyar jövedelemmel megvásárolható termékek mennyisége és minősége az áremelkedések hatására. Az Európai Unió belső inflációs trendjeit figyelembe véve, a magyar gazdaság kihívásaival együtt elemeztem, hogy milyen mértékben módosultak a lakosság vásárlási szokásai és a fogyasztói kosár összetétele az egyre növekvő infláció következtében.

A kutatásomban először a szakirodalmi áttekintést végeztem el, amelyben rávilágítottam a 2019–2023 közötti időszak főbb globális, európai és magyarországi gazdasági hatásaira. A globális események, például a COVID-19 járvány és az ellátási láncok zavarai, jelentős hatást gyakoroltak az infláció alakulására, amely a termelési költségek és az alapanyagárak növekedésében nyilvánult meg. A járvány, valamint az orosz-ukrán konfliktus szintén felerősítette az inflációs nyomást, különösen az energia és élelmiszerek piacán. Az Európai Unióban ezek a tényezők különösen súlyos hatással voltak az energiaárakra, ami Magyarország számára, mint energiabehozataltól függő ország számára, az infláció egyik fő mozgatórugójává vált. A magyar gazdaság és társadalom különösen érzékenyen reagált ezekre a hatásokra, mivel a jövedelmek vásárlóereje jelentősen csökkent, és a társadalom különböző rétegei eltérő mértékben érezték meg a reálbérek csökkenését.

A kutatásom során a szakirodalmi áttekintést követően részletes módszertani elemzést végeztem, amelyben a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adataira támaszkodtam. Ezeket az adatokat felhasználva kiszámítottam a különböző termékek és termékcsoportok árváltozásait, valamint azok ütemét, összehasonlítva az átlagos inflációs rátával. Az egyes termékcsoportokat külön is elemeztem, figyelembe véve, hogy a különböző jövedelmi csoportok milyen mértékben érezték meg az árnövekedést. Emellett létrehoztam a „Zsíroskenyér Indexet”, amely a magyar vásárlóerő változását hivatott mérni. Az index ötletét a Big Mac Index adta, amely a különböző országok vásárlóerejének összehasonlítására szolgál egy átlagos termék árának viszonyításával. Az általam kidolgozott Zsíroskenyér Index segítségével megvizsgáltam, hogy a nettó mediánbérből 2019-ben és 2023-ban mennyi alapvető fogyasztási cikket, például zsíroskenyeret lehetett vásárolni, amely jól tükrözi az infláció hatását a magyar háztartásokra.

A kutatásomban négy konkrét kérdésre kerestem a választ:

1. Hogyan változtak a keresetek Magyarországon?
2. Hogyan alakult a fogyasztásszerkezet?
3. Milyen hatása volt az inflációnak az egyes termékcsoportokra?
4. Mennyi fogyasztási cikket lehet vásárolni a bruttó átlag-, illetve a nettó mediánbérből?

Elsőként a keresetek alakulását vizsgáltam, különös tekintettel a bruttó átlagbér és a nettó mediánbér közötti különbségekre. A kutatásom alapján megállapítottam, hogy a bruttó átlagkereset 2019 és 2023 között jelentősen, 160,32%-kal nőtt, míg a nettó mediánbér növekedése ennél kisebb ütemű volt, így a társadalom alsóbb rétegei kevésbé tudták követni az infláció hatásait. Ez a különbség azt mutatja, hogy a keresetek emelkedése ellenére a reálbérek nem tudták teljes mértékben követni az áremelkedéseket, és ez különösen a mediánbér esetében érzékelhető, amely sokkal pontosabb képet ad a középosztály tényleges jövedelmi helyzetéről. Az átlagbérek növekedése tehát inkább az ország gazdagabb rétegeit érintette pozitívan, míg az alacsonyabb jövedelmű háztartások egyre inkább nehézségekkel küzdöttek.

A második kérdés, amit vizsgáltam, a fogyasztásszerkezet alakulása volt. A kutatásom alapján a társadalom különböző rétegei eltérően reagáltak az áremelkedésekre, különösen az alacsonyabb jövedelmű csoportok esetében figyeltem meg jelentős átrendeződést a fogyasztói kosár összetételében. Az alacsonyabb jövedelmű rétegek egyre nagyobb arányban költöttek alapvető szükségleteikre, mint az élelmiszer, a lakhatás és az energia, míg a magasabb jövedelmű rétegek fogyasztási szokásaiban kevesebb változás volt tapasztalható. Az infláció hatására tehát az alacsonyabb jövedelmű háztartások fogyasztási kosarában nőtt az alapvető szükségletekre fordított kiadások aránya, míg a luxusfogyasztás és a nem alapvető cikkek, például szórakozás, kultúra és hírközlés terén csökkent a költség. Ez a tendencia azt mutatja, hogy az infláció erőteljesen megterhelte a magyar háztartásokat, különösen azokat, amelyek jövedelmük nagyobb részét alapvető szükségleteik kielégítésére fordítják.

A harmadik kérdésben azt vizsgáltam, hogy az infláció miként hatott az egyes termékcsoportokra. A kutatásom eredményei szerint az alapvető termékek, például az élelmiszerek és a háztartási energia, jelentős árnövekedést mutattak, amely messze meghaladta az átlagos inflációs rátát. Ez különösen súlyos hatással volt az alacsonyabb jövedelmű háztartásokra, mivel ezek a csoportok jövedelmük jelentős részét alapvető szükségleteikre fordítják. Az élelmiszerek árának emelkedése például olyan mértékű volt, hogy sok család számára nehézséget okozott a mindennapi szükségletek kielégítése. A kutatásom alapján tehát megállapítható, hogy az infláció nem egyenletesen érintette az egyes termékcsoportokat: míg

az alapvető szükségletek, mint az élelmiszer és az energia, kiemelkedő mértékben drágultak, addig a luxusfogyasztás és a nem alapvető cikkek árváltozása kevésbé volt jelentős. Ez a jelenség súlyosbította a társadalmi egyenlőtlenségeket, mivel az alacsonyabb jövedelmű rétegek jobban megszenvedték az infláció hatásait.

Végezetül, a negyedik kérdésem arra irányult, hogy a nettó medián- és a bruttó átlagbérekből mennyi fogyasztási cikk vásárolható meg. A kutatásom alapján megállapítottam, hogy az infláció hatására a nettó mediánbérből vásárolható fogyasztási cikkek mennyisége jelentősen csökkent 2019-hez képest. A Zsíroskenyér Index számításaim szerint a nettó mediánbérből 2019-ben és 2023-ban vásárolható zsíroskenyér ára drámai mértékben emelkedett, ami azt jelzi, hogy az alacsonyabb jövedelmű háztartások vásárlóereje folyamatosan csökken. Az infláció tehát jelentős hatást gyakorolt a reáljövedelmekre, ami azt eredményezte, hogy a magyar lakosság egyre kevesebb terméket tudott megvásárolni ugyanabból a jövedelemből.

A kutatásom eredményei alapján fontos következtetéseket vonhatunk le a magyar társadalom gazdasági helyzetéről. Az infláció különösen az alacsonyabb jövedelmű rétegeket érintette hátrányosan, mivel ezek a csoportok jövedelmük nagyobb részét költik alapvető szükségletekre, amelyek ára drasztikusan emelkedett. A társadalmi egyenlőtlenségek növekedését figyelembe véve javasoltam, hogy a jövedelemadót érdemes lenne sávosan alkalmazni, az alapvető fogyasztási cikkek esetében pedig az általános forgalmi adó csökkentése mérsékelhetné az inflációs hatásokat. Ezenkívül a hazai vállalkozások versenyképességének növelése hozzájárulhatna a gazdasági stabilitás megőrzéséhez, hiszen az infláció elleni küzdelemhez fontos a hazai termékek és szolgáltatások iránti kereslet erősítése. A kutatásomban bemutatott eredmények így nemcsak a gazdasági helyzet pontosabb megértéséhez járulnak hozzá, hanem a gazdaságpolitikai döntéshozók számára is hasznos útmutatóként szolgálhatnak a jövőbeli intézkedések kialakításához.

SZAKIRODALMI JEGYZÉK

ANDRÁS BENCE: PORTFOLIO.HU (2019.01.18.): A SZENDVICS, AMI SZERINT BRUTÁLISAN ERŐSÖDHET A FORINT
[HTTPS://WWW.PORTFOLIO.HU/PROF/20190118/A-SZENDVICS-AMI-SZERINT-BRUTALISAN-EROSODHET-A-FORINT-310545](https://www.portfolio.hu/prof/20190118/A-SZENDVICS-AMI-SZERINT-BRUTALISAN-EROSODHET-A-FORINT-310545), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.06.13.

BRUCKER BALÁZS – JÓNA LÁSZLÓ – SZEMERÉDI ESZTER (2024): MAGYARORSZÁG ENERGIAPIACÁNAK ÁTFOGÓ ELEMZÉSE AZ EURÓPAI UNIÓ VÁLTOZÓ PRIORITÁSAINAK TÜKRÉBEN, , LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.08.21

CZECZELI VIVIEN – KOLOZSI PÁL PÉTER – KOVÁCS KINGA VIRÁG – KUTASI GÁBOR – TORDA SZTELLA (2023): AZ INFLÁCIÓ NEM MONETÁRIS KEZELÉSE AZ EU ORSZÁGAIBAN,
[HTTPS://REAL.MTAK.HU/166169/1/09_ANTIINFL.PDF](https://real.mtak.hu/166169/1/09_ANTIINFL.PDF), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.11

DÓRA GYÖRFFY (2021): AMERIKA VAGY KÍNA HANYATLIK?,
[HTTPS://WWW.RESEARCHGATE.NET/PROFILE/DORA-GYORFFY-2/PUBLICATION/357131072_AMERIKA_VAGY_KINA_HANYATLIK/LINKS/61BCCD174B318A6970EACE91/AMERIKA-VAGY-KINA-HANYATLIK.PDF](https://www.researchgate.net/profile/Dora-Gyorffy-2/publication/357131072_AMERIKA_VAGY_KINA_HANYATLIK/LINKS/61BCCD174B318A6970EACE91/AMERIKA-VAGY-KINA-HANYATLIK.PDF), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.08.

DR. PINTÉR TIBOR – POLÁK-WELDON RÉKA – DR. SZILÁGYI GÁBOR (2023): A NYUGAT ALKONYA KÖZGAZDÁSZ SZEMMEL – ÚJ VILÁGREND FELÉ?, [HTTPS://KGK.UNI-OBUDA.HU/WP-](https://kgk.uni-obuda.hu/wp-)

CONTENT/UPLOADS/2023/11/VF_2023_I_13.PDF , LETÖLTÉS DÁTUMA:
2024.10.02.

FORRÁS DÁVID: PORTFOLIO.HU (2024): CSÚNYÁN ELPATTANT A BIG
MAC MENÜ ÁRA MAGYARORSZÁGON

[HTTPS://WWW.PORTFOLIO.HU/GAZDASAG/20231104/CSUNYAN-
ELPATTANT-A-BIG-MAC-MENU-ARA-MAGYARORSZAGON-649261,](https://www.portfolio.hu/gazdasag/20231104/csunyan-elpattant-a-big-mac-menu-ara-magyarorszagon-649261)
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.31.

GYÖNGYÖSI RÉKA ZITA – SZENDREY ORSOLYA – FUTÓ JUDIT EDIT –
HARAZIN PIROSKA (2024): KIHÍVÁSOK AZ IRODAPIACON: COVID-
HATÁS, ENERGIÁVÁLSÁG,ESG-SZABÁLYOZÁS,
[HTTPS://OJS.LIB.UNIDEB.HU/GAZDALKODASKOZLEMENYEK/ARTICL
E/VIEW/14649/12986,](https://ojs.lib.unideb.hu/gazdalkodaskozlemenyek/article/view/14649/12986) LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.23.

HALMAI PÉTER (2023): POSZTCOVID INFLÁCIÓ,
GAZDASÁGPOLITIKAI MIX AZ
EURÓÖVEZETBEN,
[HTTPS://REAL.MTAK.HU/180836/1/K8_HALMAI_SZ_0167DF1663.PDF,](https://real.mtak.hu/180836/1/K8_HALMAI_SZ_0167DF1663.PDF)
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.11.

KÁPOSZTA JÓZSEF –PONGRÁCZ ZSÓFIA –DARÓCZI MIKLÓS (2023): A
21. SZÁZAD VILÁGVÁLSÁGAINAK GAZDASÁGI HATÁSAI
MAGYARORSZÁGON, [HTTPS://JOURNAL.UNI-
MATE.HU/INDEX.PHP/STM/ARTICLE/VIEW/4729/4995,](https://journal.unimite.hu/index.php/stm/article/view/4729/4995) LETÖLTÉS
DÁTUMA: 2024.10.08.

KATONA TAMÁS (2024): SZÜKSÉG VAN-E A NAGY PANDÉMIA ÉS A
NAGY INFLÁCIÓ UTÁN A GAZDASÁGPOLITIKA

ÚJRAGONDOLÁSÁRA?,

[HTTPS://REAL.MTAK.HU/199361/1/14_KATONA_03_05_9C709CC0B21.PDF](https://real.mtak.hu/199361/1/14_KATONA_03_05_9C709CC0B21.PDF), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.10.

KSH (2009): MÓDSZERTANI DOKUMENTÁCIÓ,

[HTTPS://WWW.KSH.HU/APPS/META.OBJEKTUM?P_LANG=HU&P_MENU_ID=210&P_OT_ID=200&P_OBJ_ID=3704](https://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=hu&p_menu_id=210&p_ot_id=200&p_obj_id=3704), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.15.

KSH (2009A): MÓDSZERTANI DOKUMENTÁCIÓ,

[HTTPS://WWW.KSH.HU/APPS/META.OBJEKTUM?P_LANG=HU&P_MENU_ID=210&P_OT_ID=200&P_OBJ_ID=3704](https://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=hu&p_menu_id=210&p_ot_id=200&p_obj_id=3704), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.04.

KSH (2009B): MÓDSZERTANI DOKUMENTÁCIÓ / FOGALMAK,

[HTTPS://WWW.KSH.HU/APPS/META.OBJEKTUM?P_LANG=HU&P_MENU_ID=210&P_OT_ID=200&P_OBJ_ID=3704](https://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=hu&p_menu_id=210&p_ot_id=200&p_obj_id=3704), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.30.

KSH (2020): GYORSTÁJÉKOZTATÓ,

[HTTPS://WWW.KSH.HU/DOCS/HUN/XFTP/GYOR/KER/KER1912.HTML](https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker1912.html), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.07.

KSH (2021A): A TELJES MUNKAIDŐBEN ALKALMAZÁSBAN ÁLLÓK
BRUTTÓ MEDIÁN KERESETE NEMZETGAZDASÁGI ÁGANKÉNT
(2019–,

[HTTPS://WWW.KSH.HU/DOCS/HUN/XSTADAT/XSTADAT_EVES/I_QLI074A.HTML](https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qli074a.html), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.09.

KSH (2021A): GYORSTÁJÉKOZTATÓ,
[HTTPS://WWW.KSH.HU/DOCS/HUN/XFTP/GYOR/KER/KER2012.HTML](https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker2012.html),
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.31.

KSH (2021B): GYORSTÁJÉKOZTATÓ,
[HTTPS://WWW.KSH.HU/DOCS/HUN/XFTP/GYOR/KER/KER2012.HTML](https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker2012.html),
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.09.

KSH (2021C): A HÁZTARTÁSOK ÉLETSZÍNVONALA, 2020,
[HTTPS://WWW.KSH.HU/DOCS/HUN/XFTP/IDOSZAKI/HAZTELETSZINV/
2020/INDEX.HTML](https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/2020/index.html), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.13.

KSH (2022A): MÓDSZERTAN, KERESETEK,
[HTTPS://WWW.KSH.HU/DOCS/HUN/MODSZGYORS/KERMODSZ22.HTM
L](https://www.ksh.hu/docs/hun/modszgyors/kermodsz22.html), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.09.

KSH (2022B): GYORSTÁJÉKOZTATÓ,
[HTTPS://WWW.KSH.HU/DOCS/HUN/XFTP/GYOR/KER/KER2112.HTML](https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker2112.html),
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.08.

KSH (2023): GYORSTÁJÉKOZTATÓ,
[HTTPS://WWW.KSH.HU/DOCS/HUN/XFTP/GYOR/KER/KER2212.HTML](https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker2212.html),
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.08.

KSH (2024A): FOGYASZTÁSSZERKEZET A KÉT SZÉLSŐ JÖVEDELMI
ÖTÖDBEN, 2023,
[HTTPS://WWW.KSH.HU/DOCS/HUN/XFTP/IDOSZAKI/HAZTELETSZINV/
2020/INDEX.HTML](https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/2020/index.html), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.11.

KSH (2024B): 1.1.1.2. A FOGYASZTÓIÁR-INDEX FOGYASZTÁSI
FŐCSOPORTOK SZERINT ÉS A NYUGDÍJAS FOGYASZTÓIÁR-INDEX
[ELŐZŐ ÉV = 100,0%],

[HTTPS://WWW.KSH.HU/STADAT_FILES/ARA/HU/ARA0002.HTML](https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0002.html),
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.10

KSH (2024C): 1.1.1.6. FOGYASZTÓIÁR-INDEXEK A KIADÁSOK
RÉSZLETES CSOPORTJAI SZERINT [ELŐZŐ ÉV = 100,0%],

[HTTPS://WWW.KSH.HU/STADAT_FILES/ARA/HU/ARA0006.HTML](https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0006.html),
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.10.

KSH (2024D): 1.1.1.4. EGYES TERMÉKEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK ÉVES
FOGYASZTÓI ÁTLAGÁRA (NYERS ADATOK) [FT],

[HTTPS://WWW.KSH.HU/STADAT_FILES/ARA/HU/ARA0004.HTML](https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0004.html),
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.10

KSH (2024E): MÓDSZERTANI DOKUMENTÁCIÓ / FOGALMAK,

[HTTPS://WWW.KSH.HU/STADAT_FILES/ARA/HU/ARA0004.HTML](https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0004.html),
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.31

KSH (2024F): GYORSTÁJÉKOZTATÓ,

[HTTPS://WWW.KSH.HU/GYORSTAJEKOZTATOK/KER/KER2312.HTML](https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/ker/ker2312.html),
LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.31.

LI LIAN ONG (2003): THE BIG MAC INDEX APPLICATIONS OF THE
PURCHASING POWER PARITY,

[HTTPS://BOOKS.GOOGLE.HU/BOOKS?HL=HU&LR=&ID=CWEMDAAA
QBAJ&OI=FND&PG=PP1&DQ=BIG+MAC+INDEX&OTS=5KS8SC9CBH&](https://books.google.hu/books?hl=hu&lr=&id=CWEMDAAAQBAJ&oi=fnd&pg=pp1&dq=big+mac+index&ots=5KS8SC9CBH&)

SIG=QDIA233VM4UAAKWKCG2SNQH2LW8&REDIR_ESC=Y#V=ONEPAGE&Q&F=FALSE, LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.08.22

PORTFOLIO: PORTFOLIO.HU (2024): VIRÁG BARNABÁS: AZ MNB NEM CSAK OKTÓBERBEN SZÜNETELTETHETI A KAMATCSÖKKENTÉSEKET

[HTTPS://WWW.PORTFOLIO.HU/GAZDASAG/20241017/VIRAG-BARNABAS-AZ-MNB-NEM-CSAK-OKTOBERBEN-SZUNETELTETHETI-A-KAMATCSOKKENTESEKET-717259](https://www.portfolio.hu/gazdasag/20241017/virag-barnabas-az-mnb-nem-csak-oktoberben-szuneteltetheti-a-kamatcsokkenteseket-717259), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.30.

TÓTH GÉZA – JÁGER VIKTOR – KOVALSZKY ZSOLT – BÓDAY PÁL – ÁDÁM DÉNES – KINCSES ÁRON (2023): A MAGYARORSZÁGI HÁZTARTÁSOK ENERGIAFOGYASZTÁSÁNAK JELLEMZŐI AZ OROSZ–UKRÁN HÁBORÚ ÁRNYÉKÁBAN, [HTTPS://WWW.KSH.HU/STATSZEMLE_ARCHIVE/ALL/2023/2023_02/2023_02_118.PDF](https://www.ksh.hu/statszemle_archive/all/2023/2023_02/2023_02_118.pdf), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.13.

SZÁSZ PÉTER: PORTFOLIO.HU (2024): SOKKOLÓ: ÍGY VÁLTOZTAK AZ ÁRAK AZ ÁRSTOP ALATT ÉS UTÁN [HTTPS://WWW.PORTFOLIO.HU/GAZDASAG/20240912/SOKKOLO-IGY-VALTOZTAK-AZ-ARAK-AZ-ARSTOP-ALATT-ES-UTAN-708965](https://www.portfolio.hu/gazdasag/20240912/sokkolo-igy-valtoztak-az-arak-az-arstop-alatt-es-utan-708965), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.23.

UJVÁRI ESZTER (2021): KÍNA KÜLPOLITIKÁJÁNAK AKTUÁLIS KÉRDÉSEI – KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A TAJVANI KONFLIKTUSRA, [HTTPS://DOLGOZATTAR.UNI-BGE.HU/37750/1/UJV%C3%A1RI%20ESZTER_DIPLOMADOLGOZAT_MS_C_FINAL.PDF](https://dolgozattar.uni-bge.hu/37750/1/UJV%C3%A1RI%20ESZTER_DIPLOMADOLGOZAT_MS_C_FINAL.PDF), LETÖLTÉS DÁTUMA: 2024.10.21.

XXX

MELLÉKLETEK